

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΙΟΝΙΟΣ

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'
ΕΤΟΣ Ε'-1931

ΑΡΙΘ 53-54
ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡΑΧ. 5

ΑΘΗΝΑΙ
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ "ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ,"

Έτησια Δραχ. 50
Έξάμηνος 25
Έτησια έξωτεριζου δολλάρια 2

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΜΑΡ. ΜΙΝΩΤΟΥ

*Εμβάσματα, συνεργασία και
δ, τι άλλο σχετικό με το περιο-
δικό στέλνονται στη διεύθυνση:
Καν. Μαρ. Μινώτου,
Κόδρου 5—Αθήναι

ΠΕΡΕΧΟΜΕΝΑ

Τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ πολιτικοῦ βίου τοῦ
Ἰωάννη Καποδίστρια
Λησμονημένοι στίχοι (ποίημα)
Γυναίκες πὺν περάσατε μίαν ὥρα ἀπ' τῆ
ζωῇ μου
Σάρκινες πόδες (ποίημα)
Ὁ Γεώργιος Καλοσγοῦθος καὶ τὸ λογο-
τεχνικὸ τοῦ ἔργου

Σ. Θ. Λάσκαρι
† Δημ. Φραγκόπουλου

Ντόλη Νίκβα
Ρίτας Μπούμη

Εἰρήνης Δεντρινού

Ποιήματα

Ραμπιντρανάθ Ταγόρ
Κρητικὰ δημοτικὰ τραγούδια
Γύρω μου
Στὴν κα' Ἀσπασία Χαλκοζονδύλη
Ἡ Φυγὴ (δράμα)

(μετάφρ.) Σκιαδαρέση
Συλλογὴ Ἀγλ. Κυρμιζάνη
Μαρίας Ζάμπα
Μίμη Δυμπεράκη
Ἀλ. Βεϊνόγλου

Ἑπτανησιακὰ σημειώματα

Ἱστορικὲς σελίδες Ζακύνθου
Bibliographie Ioniennne (προσθήκαι)
Ἐπιστολαὶ Λασκαράτου ἐν τῇ ἀλληλο-
γραφίᾳ Δεβιάζη

Κώστα Καίροφύλα
Διον. Παπαγιαννοπούλου
Διον. Παπαγιαννοπούλου

Διάφορα.

Ξένη Φιλολογία. «Ὁ ὀπλισμένος Ἀριελ». - Μαρ. Μινώτου. - Βι-
βλιοκρισίαις. - Σύλβιον: «Τὰ μάγια κι' ἄλλα διηγήματα» ἀπὸ τὸν
Τέλλο Ἀγρα. - Νέες ἐκδόσεις. - Ἐφημερίδες καὶ Περιοδικὰ.

ΕΣ ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ

«Μερικὲς σκέψεις στὴ σημερινὴ γαλλικὴ λογοτεχνία» τοῦ Ἀνδρέα
Μιραμπέλ, καθηγητοῦ στὴ Σορβὼν. - «Ἀπὸ τὴν ζωὴ καὶ τὴν τέχνη»
τοῦ Μιχ. Πετρίδη. Ποιήματα Παλαμᾶ, Σικελιανοῦ, Γκόλφη κ.τ.λ.

Ἡ νέα διεύθυνσις τῆς «Ἰονίου Ἀνθολογίας» καὶ τῆς Κας
Μαριέττας Μινώτου εἶναι ὁδὸς Κόδρου 5. - Ἀθήναι.

Il nuovo indirizzo dell' «Antologia Ionia» e della sua direttrice
Signora Marietta Minotto è via Kodrou 5. - Atene.

Οἱ προπληρώνοντες τὴν συνδρομὴν τοῦ (δραχ. 50) ἔχουν δικαίωμα
στὶς 200 χρονιάτικες σελίδες τοῦ περιοδικοῦ καὶ σὲ ἕν ὥρατο βιβλίον
δωρεάν. - Παρακαλοῦνται ὅσοι ἔχουν προπληρώσει καὶ δὲν τὸ ἔχουν
λάβει ἀκόμη, νὰ μᾶς τὸ γράψουν. - Θὰ τὸ λάβουν ἀμέσως.

Ἐμβάσατε τὰς συνδρομάς σας. - Θὰ λάβετε δωρεάν ἕν ὥρατο βιβλίον.

ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Σ. Θ. ΛΑΣΚΑΡΙ

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΕΤΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ

Ἡ πολιτικὴ σταδιοδρομία τοῦ Ἰωάννη Καποδίστρια δύναται νὰ
διαιεθῇ εἰς τέσσαρας περιόδους. Ἀπὸ τοῦ 1801—1807, ὁπότε συμ-
μετέσχε τῆς κυβερνήσεως τῆς ὑπὸ Ρωσικὴν προστασίαν ἰδρυθείσης
πρώτης Ἰονίου πολιτείας, τὰ ἔτη 1809—1822 κατὰ τὰ ὁποῖα ὑπηρε-
τησε τὴν Ρωσσίαν, τὴν περίοδον τῆς ἐν Γενεύῃ διαμονῆς (1822—1827)
καὶ τέλος τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἐκυβέρνησε τὴν ἀνεγνωρισμένην Ἑλ-
λάδα (1828—1831).

Θὰ ἐπεθύμουν νὰ δώσω ἐνταῦθα, χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς
«Ἰονίου Ἀνθολογίας» μίαν συνοπτικὴν εἰκόνα τῆς δράσεως τοῦ Κα-
ποδίστρια κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ Ρωσικῆς προστασίας.

Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ἐγεννήθη ἐν Κερκύρᾳ τὴν 31 Ἰανουα-
ρίου (11 Φεβρουαρίου) 1776. Ἦτο ὁ τρίτος τῶν τεσσάρων υἱῶν τοῦ
κόμητος Ἀντωνίου-Μαρία Καποδίστρια καὶ τῆς κομήσσης τὸ γένος
Γονέμη. Ἡ ἱστορία τῆς οἰκογενείας χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ ΙΓ'. αἰῶ-
νος, ὁπότε μέλος αὐτῆς ἔλαβε παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας
Φρειδερίκου Β', εἰς ἀναγνώρισιν τῶν στρατιωτικῶν του ὑπηρεσιῶν,
τὴν κομητίαν τῆς Ἰουστινιανόπολεως, ἥτις μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς
Ἱστορίας ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν ἀπέβη ἡ πρωτεύουσα τῆς ἐν λόγῳ ἐπαρ-
χίας καὶ μετωνομάσθη Capo d'Istria. Τὸν ΙΔ'. αἰῶνα συναντῶμεν
ἐν Κερκύρᾳ δύο ἀδελφοὺς, τὸν Βίκτωρα καὶ τὸν Νικόλαον Καποδί-
στριαν, οἵτινες, διὰ πολιτικούς λόγους, καταλιπόντες τὴν πατρίδα των,
ἐξήτησαν ἄσυλον εἰς τὴν πρώτην τῶν Ἑπτὰ Νήσων. Τὸ 1689 οἱ ἀπό-
γονοὶ των ἔλαβον τὸν τίτλον τοῦ κόμητος, ἀπὸ τὸν δοῦκα Κάρολον
Ἐμμανουὴλ τῆς Σαβοΐας, ἐπίτιμον βασιλέα τῆς Κύπρου, τίτλον ἀνα-
γνωρισθέντα καὶ ὑπὸ τῆς Γαληνωτάτης Δημοκρατίας.

Ἡ εὐφυΐα, ἣν ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας ἐπέδειξεν ὁ Ἰ. Καποδίστριας,
συνέτεινεν εἰς τὸ νὰ τοῦ δώσωσιν οἱ γονεῖς του ἀνατροφὴν ὅσον τὸ
δυνατὸν ἐπιμελημένην, δεκαπενταετῆς δὲ μετέβη εἰς Πάδοβον διὰ νὰ
σπουδάσῃ τὴν ἱατρικὴν. Ὅπως γράφει ὁ Μπορὺ ντὲ Σαὶν Βινσάν,
ἐπισκεφθεὶς τὰς νήσους τελευτούντος τοῦ ΙΗ'. αἰῶνος, τὰ δύο ἐπαγ-

(*) Ἐπὶ τῇ ἐκατοστῇ ἐπετείῳ τοῦ θανάτου τοῦ Κυβερνήτου.

ΔΡΕΑ 20.8.85
ΗΜΕΡΟΜ. 20.8.85
ΑΡΙΘ. 36816

ἀξιωματικοῦ Πιέρη, ἐφαίνοντο ἔτοιμοι νὰ ἐκτελέσωσιν, ἐν ἀνάγκῃ, τὸ καθήκον των. Μολοντοί οἱ δύο αὐτοκρατορικοὶ ἀντιπρόσωποι ἔτυχον ἔγκαρδιου ὑποδοχῆς κατὰ τὴν ἄφιξίν των καὶ ὁ λόγος, ὃν ὁ Καποδίστριας ἐξεφώνησεν εἰς τὸ κυβερνεῖον, ἐφάνη τυχὼν μεγάλης ἐπιδοκιμασίας, ὀλίγας ὥρας βραδύτερον παρ' ὀλίγον νὰ ἐκτραγῇ νέα στάσις εἰς τὸ Ἀργοστόλιον, ἣν μόνον ἡ ἔγκαιρος ἐπέμβασις τοῦ ταγματάρχου Πιέρη κατάρθωσε νὰ ἀποσοβήσῃ. Συγχρόνως ὁ γνωστὸς ὡς ταραξίας Εὐστάθιος Μεταξᾶς ὅστις, μετὰ τὰ αἱματηρὰ γεγονότα τοῦ 1806, εἶχε καταφύγῃ εἰς Ζάκυνθον, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν γεννέτειραν καί, ἐγκατασταθεὶς εἰς τὸ χωρίον Τρωϊανάτα, ἐκάλει τοὺς χωρικοὺς εἰς ἔφοδον κατὰ τοῦ Ἀργοστόλιου διὰ νὰ ἐκδιώξῃ ἐκεῖθεν, ὡς διεκήρυττε, τοὺς ἐπαναστάτας καὶ ἐγκαταστήσῃ νόμιμον κυβέρνησιν, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ διασαφηνίσῃ τὸ τί εἰς τὰ ὅμιλά του θὰ ἦτο ἡ τοιαύτη κυβέρνησις καὶ ποιοὶ ἦσαν οἱ ἐπαναστάται.

Ὁ Καποδίστριας, πεπεισμένος, ὅτι εἰς τὴν βίαν ὤφειλε νὰ ἀντιτάξῃ βίαν, ἔσπευσε νὰ ζητήσῃ ἐκ Κερκύρας παρὰ τοῦ «πρίγκιπος τῆς Δημοκρατίας» ἔνοπλον ἐνίσχυσιν, μετὰ τοῦ Δισύλα δὲ ἀπεφάσισαν νὰ ἀναλάβωσιν, ἀπὸ κοινού, οἱ ἴδιοι τὴν διακυβέρνησιν τῆς νήσου μέχρις ἀποκαταστάσεως τῆς τάξεως. Πρὸ τῶν ἀπειλῶν τοῦ Εὐσταθίου Μεταξᾶ, ὁ Καποδίστριας ἐπεχείρησε νὰ ἔλθῃ ἀπ' εὐθείας εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ στασιαστοῦ καί, παρὰ τοὺς κινδύνους οὓς ἐνεῖχε δι' αὐτὴν ταύτην τὴν ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς του ἡ τοιαύτη ἀπόφασις καὶ παρὰ τὰς συμβουλὰς τῶν φίλων του, μετέβη εἰς συνάντησιν αὐτοῦ. Καὶ τὸν μὲν Εὐστάθιον Μεταξᾶν, μετὰ πολυήμερους διαπραγματεύσεις, κατάρθωσε νὰ πείσῃ ὅπως ἀναγνώρισῃ τὸ νέον νόμιμον καθεστῶς, ἐπὶ τῇ ὀρετῇ ὑποσχέσει ὅτι θὰ ἀνεκαλοῦντο ἄνευ ἀναβολῆς αἱ ἀποφάσεις δι' ὧν εἶχε καταδικασθῇ εἰς θάνατον καὶ εἶχε δημευθῇ ἡ περιουσία του. Τοῦτο ὅμως δὲν ἦτο ἀρκετόν. Δύο ἀδελφοί, ὁ Καῖσαρ καὶ ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς, ὧν ἡ ἰσχὺς ἦτο μεγάλη εἰς τὰς ἐξοχάς, φοβούμενοι ὅτι οἱ φίλοι των οὔτινες συμμετέσχον τῆς προσωρινῆς κυβερνήσεως θὰ ἀπεκλείοντο τῆς ἐξουσίας μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς νέας τάξεως τῶν πραγμάτων, περιέτρεχον τὴν νήσον ἐξωθοῦντες τοὺς χωρικοὺς εἰς ἔνοπλον κατὰ τοῦ Ἀργοστόλιου ἐπίθεσιν καὶ κατάληψιν τῆς ἀρχῆς. Ἐξ ἄλλου αἱ δύο πόλεις, Ληξούριον καὶ Ἀργοστόλιον, ἐζήτουν ἐκάστη νὰ ὀρισθῇ αὐτὴ ὡς πρωτεύουσα τῆς Κεφαλληνίας. Μετὰ ἀρκετὰς ἐβδόμαδας μόνον κατωρθώθη, χάρις εἰς τοὺς στρατιώτας τοῦ Πιέρη, ἡ εἰρήνευσις τῆς νήσου καὶ ἡ σύλληψις τῶν κυριωτέρων ταραχοποιῶν οὔτινες καὶ ἀπεστάλησαν, ὑπὸ σοβαρὰν συνοδείαν, εἰς Κέρκυραν. Ἐκλογαὶ προεκκηρύχθησαν καὶ οὕτω κατωρθώθη τέλος ἡ σύγκλησις τοῦ τοπικοῦ συμβουλίου καὶ ὁ ὑπ' αὐτοῦ διορισμὸς τῶν τριῶν γερουσιαστῶν οὔτινες θὰ ἀντεπροσώπευον τὴν Κεφαλληνίαν εἰς τὴν κεντρικὴν κυβέρνησιν, ἐν Κερκύρᾳ.

Κατορθώσαντες οὕτω νὰ ἀποκαταστήσωσιν ὁπωσδήποτε τὴν ἡσυχίαν ἐν Κεφαλληνίᾳ, ὁ Καποδίστριας καὶ ὁ Διούλας μετὰ βραχεῖαν διαμονὴν ἐν Ἰθάκῃ, ἐπανῆλθον εἰς Κέρκυραν. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ συντάγματος εἶχε συναντήσῃ ἐν τῷ μεταξύ μυριάς δυσκολίας, καὶ ἡ τάξις ἦτο μακρὰν τοῦ νὰ βασιλεύσῃ εἰς τὴν νήσον. Ὅλαι αὐταὶ αἱ δυσχέρειαι εἶχον ὡς κυριωτέραν αἰτίαν, ἀφ' ἑνὸς τὰς ἀτομικὰς φιλοδοξίας ἰσχυρῶν τινῶν παραγόντων, ἀφ' ἑτέρου τὴν δυσἀρέσκειαν τῶν πολλῶν, ἀστῶν καὶ χωρικῶν, διότι εἶχον στερηθῇ τῶν δικαιωμάτων τὰ ὅποια ἡ Γαλλικὴ δημοκρατία εἶχε παραχωρήσῃ εἰς αὐτοὺς κατὰ τὴν βραχυχρόνιον Γαλλικὴν κατοχὴν. Ὁ πρόεδρος τῆς Γερουσίας καὶ πρίγκιψ τῆς Δημοκρατίας, Θεοτόκης, τὸ εἶχεν ἀντιληφθῇ πολὺ καλὰ, δι' ὃ καὶ ἀπεφάσισε νὰ ζητήσῃ παρὰ τῶν δύο κυριάρχων, τοῦ Τσάρου καὶ τοῦ Σουλτάνου, τὴν μεταρρύθμισιν τοῦ βυζαντινοῦ συντάγματος ἐπὶ τὸ δημοκρατικώτερον. Ἡ μεταρρύθμισις τοῦ ἐπιβληθέντος εἰς τοὺς Ἰονίους, διὰ τῆς συμβάσεως τῆς Κων/πόλεως, καθεστώτος, ὑπῆρξεν ὁ σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς εἰς Κέρκυραν, ὡς ἀντιπροσώπου τῶν δύο Δυνάμεων, τοῦ κόμητος Γεωργίου Μοτσενίγου, Ρώσου διπλωμάτου, Ζακυνθίου τὴν καταγωγὴν. Πρὸς ἐνίσχυσιν δ' αὐτοῦ καὶ ἐπιβολὴν τῶν ἀποφάσεων εἰς ἃς θὰ κατέλγε, διατάχθη νὰ συνοδεύσῃ αὐτὸν ἰσχυρὸν σῶμα Ρωσικοῦ στρατοῦ, καὶ μοῖρα τοῦ Ρωσικοῦ στόλου.

* *

Ὁ Μοτσενίγος ἔφθασεν εἰς Κέρκυραν μεσοῦντος τοῦ Αὐγούστου 1802. Ἡ πρώτη του μέριμνα ὑπῆρξε τὰ περιστοιχισθῇ ἀπὸ τοὺς ἐξέχοντας ἄνδρας τῆς νήσου, οἱ κυριώτεροι δὲ συνεργάται του ὑπῆρξαν ὁ Θεοτόκης καὶ ὁ νεαρὸς Καποδίστριας ὅστις, λόγῳ τῆς πείρας ἣν εἶχεν ἀποκτήσῃ κατὰ τὴν ἐν Κεφαλληνίᾳ διαμονήν, συνώδευσε τὸν Μοτσενίγον κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν του εἰς τὰς μεγαλυτέρας τῶν νήσων. Ἐξ ἄλλου ἐβοήθησε μεγάλως τὸν Ρῶσον διπλωμάτην εἰς τὴν προπαρασκευὴν τοῦ νέου συντάγματος, διορισθεὶς μάλιστα παρὰ τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας (ἦτο τότε μόλις εἰκοσιεπτὰ ἐτῶν), γραμματεὺς τῆς ἐπικρατείας ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν, ναυτιλιακῶν καὶ ἐμπορικῶν ὑποθέσεων. Ἐντολῇ δὲ τοῦ Μοτσενίγου συνέταξε τὸ προσχέδιον τοῦ νέου συντάγματος καὶ ὑπῆρξεν εἰσηγητὴς ἐνώπιον τοῦ Νομοθετικοῦ Σώματος τοῦ συνταγματικοῦ χάρτου τοῦ ψηφισθέντος τελικῶς τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1803. Ἦτο τοῦτο τὸ δεύτερον σύνταγμα τὸ ὅποιον ἐχορηγεῖτο εἰς τὸν λαὸν τῆς Ἑπτανήσου ἐντὸς διαστήματος τόσοσιν ὀλίγων ἐτῶν!

Τὰ ὅρια τοῦ παρόντος ἀρθροῦ δὲν μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ ἐπεκταθῶμεν εἰς τὴν ἐξηγητικὴν τοῦ συντάγματος τοῦ 1803, τὸ ὅποιον ἡρίθμηται 212 ἀρθρα! Ἀρκεῖ νὰ εἰπώμεν ὅτι κατὰ τὴν ψήφισιν τῶν διαφόρων νομοσχεδίων ἅτινα ἐπηκολούθησάν ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας συνέ-

τεινεν μεγάλως εἰς τὴν λήψιν πολλῶν μέτρων πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ἐμπορικῶν καὶ ναυτιλιακῶν συμφερόντων τῶν Ἰονίων, καὶ ὅτι ἐξ ἄλλου ὑπῆρξεν ἐκ τῶν πρωτεργατῶν τοῦ νόμου δι' οὗ ἀπεφασίσθη ἡ ἴδρυσις δημοσίων σχολῶν καὶ ἡ ἑλληνοπρεπὴς μόρφωσις τῆς ἐπτανησιακῆς νεολαίας.

Τὴν προσοχὴν τῆς Ἰονίου κυβερνήσεως ἐμελλε μετ' οὐ πολὺ νὰ ἀποσπάσῃ κυρίως ἡ ἐξωτερικὴ κατάστασις τῆς νεαρᾶς δημοκρατίας. Ἡ συμμαχία Σουλτάνου καὶ Τσάρου ἦτο κατὰ τὸ ἀφύσικον, ἐπιτευχθὲν μόνον λόγῳ προσκαιρῶν κοινῶν συμφερόντων.

Αἱ διπλωματικαὶ σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο Κρατῶν διεκόπησαν ἐκ νέου καὶ Ρωσικὸς στρατὸς εἰσέλασεν εἰς τὰς Παριστρίους ἡγεμονίας.

Τὸ ἀποτέλεσμα διὰ τοὺς Ἰονίους ὑπῆρξεν ὅτι ὁ Τσάρος παρέμεινεν ὁ μόνος κυρίαρχος τῆς Ἑπτανήσου. Ἀφορμὴν ὅμως λαμβάνων ἐκ τῆς ἐπελθούσης ρωσσοτουρκικῆς ρήξεως, ὁ φιλόδοξος Ἀλῆ Πασᾶς τῶν Ἰωαννίνων ἤρχισεν ἐποφθαλμιῶν τὴν Λευκάδα, λήγοντος δὲ τοῦ ἔτους 1806 ἡ πρόθεσις του νὰ καταλάβῃ τὴν νῆσον, ἦν μόνον στενὴ λωρὶς θαλάσσης ἐχώριζεν ἀπὸ τῶν ἰδικῶν του ἐπαρχιῶν, ἐγένετο πασιφανὴς, ὡς ἐκ τῶν στρατιωτικῶν μέτρων ἅτινα ἐλάμβανεν ἐν νοτίῳ Ἡπείρῳ.

Ἡ Ἰόνιος κυβέρνησις, ταραχθεῖσα μεγάλως, ἀπέστειλε τότε εἰς Ἀγίαν Λαύραν τὸν Κοποδίστριαν, ὑπὸ τὴν ιδιότητα ἐκτάκτου στρατιωτικοῦ διοικητοῦ, ὅπως μεριμνήσῃ καὶ λάβῃ ἐπὶ τόπου ὅλα τὰ ἀναγκαῖα μέτρα δι' ἐνδεχομένην ἄμυναν τῆς νήσου.

Προσλαβὼν τὸν μηχανικὸν Μισσώ, Γάλλον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ρωσσίας διατελοῦντα, ὁ Καποδίστριας προέβη εἰς τὴν ἐκτέλεσιν διαφόρων ὀχυρωματικῶν ἔργων, ἀπηύθυνε δὲ θερμὴν ἐκκλησίαν πρὸς ὅλους τοὺς Ἑπτανήσιους ὅπως συνδράμωσιν αὐτὸν εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε διὰ χρημάτων εἰς τὸ ἔργον του, ἐπιμένων ἐπὶ τῶν ὀλεθρίων συνεπειῶν, ἃς θὰ εἶχε δι' ὀλόκληρον τὴν Ἑπτανήσον ἡ ἐνδεχομένη ἀπώλεια τῆς Λευκάδος.

Ἐσπευσαν τότε νὰ προσέλθουν ὅχι μόνον πολλοὶ Ἑπτανήσιοι, ἀλλὰ καὶ περὶ τοὺς διακοσίους ἄρματοι καὶ κλέφται ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος. Ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως δὲ ἡ διαμονὴ αὐτῆ τοῦ Καποδίστρια ἐν Λευκάδι παρουσιάζει ἰδιαιτέραν σημασίαν, διότι ἐκεῖ τότε ἦλθε τὸ πρῶτον εἰς ἐπαφὴν μὲ Ἕλληνας μὴ Ἰονίους, καὶ ἐγνώρισε πολλοὺς τῶν μετέπειτα ἡρώων τοῦ Ἀγῶνος. Ἐκεῖ δὲ ἐμυήθη εἰς τὰ σχέδια τῶν ὅπως, παντὶ σθένει, προετοιμάσῃ μίαν γενικὴν ἐξέγερσιν τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Γένους ἀπὸ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ. Ἀπὸ τότε καὶ ὁ Καποδίστριας οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ ἔχῃ πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν μέλλουσαν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος, εἰς βαθμὸν

ὥστε Γερμανὸς ἱστορικός, ὁ Μπερνχάρτι, ὁμιλῶν περὶ τῆς δράσεώς του ὡς ὑπουργοῦ τοῦ Τσάρου, νὰ διερωτᾷται ἐὰν ὁ Καποδίστριας δὲν ἐνέπνεετο διαρκῶς, διαγράφων τὴν στάσιν τῆς Ρωσσίας ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ πολιτικῇ, ὑπὸ «ἐλληνικῶν σκέψεων».

Εἰς τὴν ἐν Λευκάδι παραμονὴν τοῦ Καποδίστρια ἔθεσε τέρμα ἡ τὴν 8 Ἰουλίου 1807 ὑπογραφείσα ἐν Τιλσίτῃ, μεταξὺ Ἀλεξάνδρου Α' καὶ Μ. Ναπολέοντος συνθήκη, ἣτις ἐματαίωσε καὶ τὰ ἐπιθετικὰ σχέδια τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ. Διὰ τῆς συνθήκης αὐτῆς ἡ Ρωσσία παρεχώρησεν, ὡς γνωστόν, τὴν Ἑπτανήσον εἰς τὴν Γαλλίαν. Αὐτὸ ὑπῆρξε καὶ τὸ τέλος τῆς Ἑπτανήσου Δημοκρατίας! Ὁ στρατηγὸς Μπερτιέ, ἅμα ὡς ἔλαβε κατοχὴν τῆς Κερκύρας, ἔσπευσε νὰ κηρύξῃ τὴν Ἑπτανήσον ἔδαφος Γαλλικὸν καὶ τοὺς Ἰονίους ὑπηκόους τοῦ Αὐτοκράτορος.

Ὁ Καποδίστριας ἐπανελθὼν εἰς τὴν Κέρκυραν ἀπεσύρθη πλέον ἀπὸ πᾶσαν ἀνάμειν εἰς τὸν δημόσιον βίον, ἐνθιμηθεὶς καὶ πάλιν ὅτι ἐτύγχανε διδάκτωρ τῆς ἱατρικῆς. Οὐχὶ ἐπὶ μακρὸν ὅμως. Ἐν ἔτος βραδυτέρῳ, λαβὼν πρόσκλησιν ἐκ Ρωσσίας ὅπως εἰσέλθῃ εἰς τὴν τσαρικήν διπλωματίαν, ἐγκατέλειπε τὴν γενέτειραν, διὰ νὰ ἀνέλθῃ συντόμως εἰς τὰ ὑπατα τῆς Ρωσικῆς Αὐτοκρατορίας ἀξιώματα. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνων ἡ φιλοπατρία του τὸν ἠνάγκασε νὰ παραιτηθῇ. Μὴ συμφωνήσας μὲ τὴν ὑπὸ τοῦ Τσάρου τηρηθεῖσαν ἔναντι τῆς Τουρκίας πολιτικὴν μετὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως παρητήθη ἐκ τῆς Ρωσικῆς ὑπηρεσίας καὶ ἀφωσιώθη ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος, διὰ τὸ ὁποῖον ἐμελλε εἰς τὸ τέλος νὰ θυσιάσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του. «Ἐὰν ὑπάρχῃ ἐν τῷ κόσμῳ, ἔγραψεν ὁ Βιλλεμαίν, εὐγένεια φυσικὴ, οὐδεὶς ὑπῆρξε μᾶλλον ἐκ φύσεως εὐγενὴς ἀπὸ τὸν κόμητα Καποδίστριαν, τὰ γεγονότα δὲ ἀπέδειξαν ὅτι δὲν εἶχε μόνον τὴν ἐξωτερικὴν ἀξιοπρέπειαν ἀλλ' ἐκέκμητο καὶ τὸν ἡρωϊσμόν τῆς ψυχῆς».

Σ. Θ. ΛΗΣΚΑΡΙΣ

Α'. Γραμματεὺς τῆς ἐν Ἀγκρᾷ Προσβείας
Υψηλότητος τοῦ Πανεπιστημίου

ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

Μὲς' στῆς καρδιάς τὸ χρυσοσέλιδο βιβλίον,
Γυρίζοντας τὰ φύλλα του ἕνα—ἕνα,
Εὐρῆκα λουλούδια ξερά, κομμένα,
Στόν κῆπο τῆς ἀγάπης μου τὸ θεῖον.

Πόθος καὶ ὄνειρατα χρυσὰ περάσαν, πάνε,
Συντρόφεψαν τῆς νειότης μου τὰ χρόνια,
Καὶ τώρα ἡ ψυχὴ μου τὴν αἰώνια
Λησμονησιὰ ἀποζητάει... Ἀχ, τάχα θάνε;

(Ζάκυνθος)

ΔΗΜ. ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΝΤΟΛΗ ΝΙΚΒΑ

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΟΥ ΠΕΡΑΣΑΤΕ

ΜΙΑΝ ΩΡΑ ΑΠ' ΤΗ ΖΩΗ ΜΟΥ....

«Et c'est la chambre bleu et c'est la chambre rose....»

H. BATAILLE

Χρόνια, χρόνια πολλά περάσανε από τότε. Κι' όμως μου φαίνεται πώς είναι χθές, μου φαίνεται κάθε στιγμή πώς ή πόρτα του γραφείου μου θ' ανοίξει και στ' ανοιγμά της ένα κεφαλάκι θά ξεπροβάλει, ένα προσωπάκι ρόδινο και ξανθό, ένα μουτράκι με δυο μαύρα παιχνιδιάρικα μάτια κι' έβένινα μαλλιά...

Φαντασίες, λαχτάρες, νοσταλγίες... Ποιος ξέρει! Μά είναι τόσο συμπαθητικές αυτές ή στιγμές, τόσο αγαπημένες, τόσο τρυφερές...

Κι' έπειτα τί με νοιάζει αν βγούν ψεύτικες, αν σε λίγο κ'ατι πεζό, μια κοινή υποχρέωση έρθει να με ξαναφέρει πίσω απ' το φανταστικό αυτό ταξίδι των αναμνήσεων. Έμένα θά μου φτάνουν οι λίγες, οι λιγοστές στιγμές που θ'άχω ζήσει με την συντροφιά τους...

Κι' ανοίγει ή πόρτα του γραφείου, ανοίγει για ν' αφήσει κάθε φορά να φανεϊ κι' ένα νέο μουτράκι, ένα καινούριο χεράκι, δυο μάτια, ένα χαμόγελο, μια τούφα μαλλιών.

Κι' αρχίζει τότες μια διαδοχή παράξενη κι' αγαπητή, μια παρέλαση κουκλίστικων φυσιογνωμιών που καμμιά δέν σιάθηκε ικανή να κρατήσει μια ξεχωριστή θέση μέσα μου, μα που ή καθεμιά μου θυμίζει και μια στιγμή, μια λέξη, ένα λουλουδι, ένα χαμόγελο, ένα φιλί...

Κι' όλα αυτά ή ξεχασμένη στιγμή, ή άσημαντη λέξη, το μαρμένο λουλουδι, το σβυσμένο χαμόγελο, το λησμονημένο φιλί, φέρουν στην ψυχή μου την νοσταλγία, κάνουν την καρδιά μου να σκιρτήσει, και πολλές φορές να βουρκώσουν τα μάτια μου...

Γιατί: Ποιος ξέρει!... Είναι τόσο δύσκολο — Κι' ίσως κι' ανώφελο — να θελήσει κανένας να εξηγήσει όλα αυτά με την λογική και την ψυχολογία που μαθαίνει στο σχολείο. Δεν ξέρω, γιατί κάθε φορά που αισθανόμουν την όρεξη να κάνω μια τέτοια εξήγηση, ξεπετιόντανε μπρός στα μάτια μου μια εικόνα: του χειρούργου που με το νυστέρι στο χέρι σκίζει τα κρέατα ενός πτώματος...

Και μ' έπερνε τότες ένας φόβος παράξενος, μια αηδία και το κορμί μου αναταράσσονταν άθελα από ανατριχίλα. Έκλεινα τα μάτια μου σφιχτά, προσπαθούσα κι' αυτή την αναπνοή μου να σταματήσω και τα δόντια σ' ένα δυνατότερο συσπασμό τρίζανε παράξενα, πένθιμα, ανατριχιαστικά...

Πίεζα τον εαυτό μου να διώξει από μέσα του τις πένθιμες εικόνες, αφήνοντάς τον ολότελα ελεύθερο στα παιχνιδιάσματα της φαντασίας μου...

Κι' έβλεπα τότε ν' ανοίγει ή πόρτα του κλειστοῦ σπητιού, του κλειστοῦ κι' έρημου σπητιού των αναμνήσεων...

Δρῆσδη...

Χειμῶνας... Τὸ χιόνι πέφτει πυκνό, ή ατμόσφαιρα πνιγηρή πιέζει σ'αν βραχνῶς τῆς ψυχῆς τῶν ἀνθρώπων, πού περπατᾶνε, τυλιγμένοι στίς γοῦνες τους καί στά πανωφόρια τους, γρήγορα καί βιαστικά νά πᾶνε σπῆτι τους... Γυρίζω μόνος μέσ' τὸ δρόμο καί κάνω χάξι βλέποντας τῆς ζεστῆς ἀναπνοῆς ὅλων αὐτῶν πού σ'αν φυσημάτα καπνοῦ βγαίνουνε κάθε τόσο ἀπ' τὰ στόματά τους. Σέ μιὰ γωνιά μιὰ σκιά... Πλησιάζω... Ἐνα κορίτσι δεκάξη χρονῶν ἴσως καί εἴκοσι ἀκουμπισμένο στὸν τοῖχο προσπαθεῖ νά ζεστάνῃ τὰ παγωμένα χέρια τῆς με τὴν ἄχνα τῆς. Λίγα λόγια. Μιὰ πρόσκληση. Δέχεται...

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωῒ στὸ δωμάτιό μου ξυπνῶ μόνος. Αὐτὴ ἔχει κι' ὅλας φύγει. Τὸ κεφάλι μου εἶναι βαρὺ καί τὰ μάτια μου τσοῦζουν ἀπὸ τὸ κρασί καί τὸν καπνὸ. Σηκώνουμαι καί προσπαθῶ νά θυμηθῶ κᾶτι ἀπ' ὅλην αὐτὴ τὴν ἱστορία. Τίποτε, τίποτε ἄλλο ἀπὸ μιὰ σκιά ἀκουμπισμένη στὸν τοῖχο καί προσπαθῶντας νά ζεστάνῃ τὰ παγωμένα χέρια τῆς με τὴν ἄχνα τῆς. Κι' ἀκόμα κᾶτι. Μιὰ καρφίτσα, μιὰ παραμάνα με μιὰ κόκκινη πέτρα. Καθαρὸ γυαλί. Κᾶτι μεταξὺ τῶν πέντε ἢ τῶν δέκα τὸ πολὺ φένιχων ἁξίας...

Δωζάννη...

Θά μείνω μιὰ βραδυὰ περιμένοντας τὸ τραῖνο. Στὸ ξενοδοχεῖο πού φτάνω πέρνει τὴν βαλτισοῦλα μου μιὰ χωριάτοπούλα, ξανθὴ, ῥόδινη, μεστωμένη. Τὰ μαλλιά τῆς κτενισμένα σὲ δυὸ μποῦκλες εἶναι φουρκατιασμένα γύρω, γύρω ἀπ' τὸ κεφάλι τῆς σ'αν σὲ στεφάνι. Καθὼς ἀναβαίνουμε τὴν σκάλα, δὲν ξέρω γιατί θέλω νά πάρω ἀπ' τὸ χέρι τῆς τὴν βαλίτσα. Αὐτὴ με κυττάζει, κοκκινίζει, κᾶτι μουρμουρίζει μέσ' τὰ δόντια τῆς καί καθὼς ἀπλώνω τὸ χέρι μου, ἀγγίζω τὸ δικό τῆς καί μιὰ παράξενη ἀνατριχίλα περνᾷ τὸ κορμί μου. Τίποτε ἄλλο...

Τὸ ἴδιο ἀπόγεμα μου φέρνει ἕνα ποτήρι γάλα στὸ δωμάτιο. Μὲ ῥωτᾷ ἀπὸ ποὺ μέρος εἶμαι. Πέρνει καί φυλλομετρᾷ ἕνα ἄλμπουμ πού τυχαῖα ἔχω βγάλει πάνω στὸ τραπέζι γυρεύοντας νά βρῶ μέσ' τὴν βαλτισοῦλα ἕνα κολλάρο.

Κάθε τόσο κᾶτι μουρμουρίζει, γυρίζει με βλέπει, κοκκινίζει καί ξαναρχινᾷ νευρικότερα τὸ φυλλομέτομα τοῦ ἄλμπουμ. Κάποιος κουδουνίζει. Φεύγει μὰ σὲ λίγο ξανάρχεται. Ξανάρχεται νά μου πῇ πὼς τὸ βράδυ εἶναι ελεύθερο. Νά πᾶμε σ' ἕνα Kursaal νά χορέψουμε...

Τὸ πρωῒ μόλις προφταίνω τὸ τραῖνο. Καθὼς οἱ σιδερένιοι τροχοὶ σκληρίζουν πάνω στῆς ῥάγες κι' ὁ σταθμὸς σιγὰ, σιγὰ σβύνεται, δὲν

Ξέρω γιατί, νοιώθω μιὰ θλίψη μέσ' τὴν ψυχὴ μου. Στὴν πόλὴ αὐτὴ δὲν ἔζησα οὔτε μιὰ μέρα καὶ ὅμως κἀνὶ μὲ τραβᾶ, κἀνὶ μοῦ θυμίζει... Ἀντίκρου μου κἀθεται ἓνας χονδροκουλαρᾶς Ἑλβετός, κόκκινος σὰν παπαροῦνα ποὺ καπνίζει ἓνα βρωμερὸ ποῦρο καὶ μασουλᾶ ἓνα κομμάτι χοιρομέρι. Ἀδικαιολόγητα τὸν βρίσκω τόσο συχαμερὸ ποὺ κλείνω τὰ μάτια, κυνηγώντας μιὰν ὀπτασίαν... Ἐνα ῥόδινο προσωπάκι, ἓνα ὀλόξανθο κεφαλάκι...

Τὰ δάκτυλά μου καθὼς ψαχουλεύουν τὴν τσέπη μου πιάνουν ἓνα χαρτονάκι. Τὸ κυττάζω... Μιὰ κοντραμάρακα γιὰ ἓνα χορὸ στὸ Kursaal...

Μιλᾶνο...

Δεκαπέντε μέρες. Μιὰ ζωὴ ὀλόκληρη. Δὲν θᾶπρεπε νὰ μείνω παρὰ δυὸ μέρες, κι' ὅμως ἔμεινα σωστὲς δεκαπέντε μέρες. Θᾶμενα ἀκόμα περισσότερες, μὰ μοῦ σώθηκαν τὰ λεπτά. Γιατί ἔμεινα; Μὴν γελάστε, σὰς παρακαλῶ, θὰ μὲ λυπούσατε πολὺ ἂν βρίσκατε κωμικὸ τὸ φέρεσίμῳ μου. Ἐμείνα γιατί, μισὴ ὥρα πρὶν φτάξουμε στὸ Μιλᾶνο, ἔπεσε χάμω τὸ μαντηλάκι μιᾶς κυρίας. Δὲν τῆς τῶχα δώσει ἀμέσως. Τὸ πῆρα καὶ τὸ φύλαξα. Γιατί δὲν τῆς τῶδωσα ἀμέσως; Πιστέψτε με οὔτε τώρα ἀκόμα τὸ ξέρω. Τῶκανα δίχως κανένα ὑπολογισμό. Ὅταν φτάξαμε σκέφτηκα νὰ τῆς τὸ δώσω. Κι' ὅμως δὲν τῆς τῶδωσα. Τὴν ἀκολουθῆσα σὰν σκυλλί. Πῆγα στὸ ἴδιο ξενοδοχεῖο μ' αὐτήν. Θὰ τῆς τὸ δώσω τὸ ἀπόγεμα, σκέφτηκα γιὰ δευτέρη φορὰ, τὴν στιγμὴ ποὺ ὄρθιος πλάϊ, πλάϊ μπρὸς τὸ θυρωρεῖο συμπληρώναμε τῆς δηλώσεις τῆς ἀστυνομίας. Ἐτσι ἴσως μοῦ δοθεῖ ἡ εὐκαιρία νὰ περάσω εὐχάριστα τῆς δυὸ μέρες ποὺ θᾶμενα. Καὶ τὴν φορὰ αὐτὴ κράτησα τὸν λόγο μου. Τὸ ἀπόγεμα τὴν περίμενα στὸ χῶλλ. Μόλις τὴν εἶδα νὰ κατεβαίνει, ἔτρεξα καὶ τῆς τῶδωσα. Ἦταν Φλωρεντινὴ καὶ θᾶμενε ἐκεῖ γιὰ μιὰ βδομάδα. Μὰ κι' αὐτὴ ἔμεινε δεκαπέντε μέρες. Ἐτσι δὲν ἤμουν αὐτὸν μόνον ἐγὼ ποὺ χαλοῦσα τὸ πρόγραμμα μου. Δεκαπέντε μέρες... Ἐνα πρωὶ στὸ σταθμό... Μιὰ ξέρμπα λουλούδια... ἓνα φιλή κι' ὕστερα ὁ στρίγκλικος κρότος τοῦ τραίνου ποῦφευγε...

Τώρα σὲ μιὰ κασετινοῦλα βρίσκεται θαμμένη μιὰ ζωὴ δεκαπέντε μερῶν. Τὰ λείψανά της; Μιὰ τοῦφα ἐβένινων μαλλιών, δυὸ ξεραμένοι μενεξέδες... ἓνα μικρὸ μεταξωτὸ μαντηλάκι μὲ κεντημένο στὴν ἄκρῃ μονόγραμμα...

Κι' ἡ πόρτα ἀνοίγει, ἀνοίγει καὶ κάθε τόσο κι' ἓνα καινούριον μουντράκι ξεπροβάλλει στ' ἀνοιγμά της...

Τώρα ἡ ἀδειανὴ πρὶν κάμαρα ἔχει γεμίσει ἀπὸ πρόσωπα, ἀπὸ σκιές, ἀπὸ ὄνειρα... Ὁ γκριζὸς καπνὸς τοῦ τσιγάρου μου καθὼς ἀνεβαίνει σὲ μιὰ φειδίσιαν γραμμὴ, θαμπώνει τὰ μουντράκια αὐτά, σβύνει τὸ χαμόγελό τους, ξεθωριάζει τὴν λάμψη τῶν ματιῶν τους καὶ τὴν φρεσκάδα τῶν χειλιῶν τους...

Ἡ καρδιά μου κτυπᾷ γρήγορα, τὰ μάτια μου σκοτίζονται καὶ τὰ χέρια μου ἀπλώνονται στὸ ἄπειρο σὲ μιὰ ὑπέρτατη προσπάθεια νὰ ἀγκαλιάσουν ὅλες μαζὺ τῆς παληῆς αὐτῆς ὀπτασίης...

Ὁξω ἔχει σκοτινιασίει. Ἀπ' τ' ἀνοιχτὸ παράθυρο τοῦ γραφείου μου ἓνα κομμάτι ξάστερον οὐρανοῦ φαίνεται κι' ἡ βραχνὴ φωνὴ τοῦ ἐφημεριδᾶ συνοδεύει τὸ ῥυθμικὸ βάδισμά του πάνω στῆς πλάκες τοῦ πεζοδρομίου.

Τὸ ῥωλόϊ κτυπᾷ ἥρεμα, διακριτικά, σὰν νὰ θέλει νὰ μοῦ θυμίσει τῆς ὑποχρεώσεις ποὺ ἔχω, τὴν δουλειὰ ποὺ μὲ περιμένει.

Ἐνα κορὸ παγωμένο, λὲς νεκρικό, ἀεράκι πειρουνιάζει τὸ κορμί μου. Σηκώνουμαι καὶ κλείω τὸ παράθυρο. Στρίβω τὸ διακόπτη καὶ τὸ φῶς βιάζεται, ζηλιάρικο καὶ ζηλόφθονο, νὰ διαλύσει τὸ ὄνειρο. Οἱ ψηλὲς βιβλιοθηκὲς μὲ τὰ χοντροδεμέα βιβλία, κἀνὶ φάτσες σκυθρωπές, ἓνα μάτσο χειρόγραφα λὲς καὶ μὲ κοροϊδεύουν, λὲς καὶ σαρκάζουν μὲ τὴν ἀδυναμία μου.

Κι' ὅμως πρὶν λίγες στιγμές...

Δὲν προφταίνω νὰ τελειώσω τὴν σκέψη μου. Οἱ σκυθρωπὲς φάτσες κάνουν τὸ αἷμα νὰ παγώσει στὶς φλέβες μου καὶ τὰ μάτια μου σκύβουν πάνω στὴν ἀνοιγμένη σελίδα τοῦ χοντροδεμένου βιβλίου:

«Οἱ νόμοι ἢ αἱ ἀρχαὶ τοῦ διανοεῖσθαι... κ.τ.λ. κ.τ.λ.»

Ἀθήνα, 931

ΝΤΟΛΗΣ ΝΙΚΒΑΣ

ΣΑΡΚΙΝΕ ΠΟΘΕ

Πόθε, ποὺ φεύγεις σύγκορμο τὸ σῶμα καὶ κάνεις τόξα ἐπίκλησης τὰ χέρια, ποὺ ὑψώνονται στὴ νύχτα ἀπὸ τὸ χῶμα μεσ' τὸ κενό, μὲ πόνο πρὸς τᾶστέρια σὰν εὐλαβητικὰ λευκὰ ἀγιοκέρια, Πόθε, ποὺ βάφεις ἄλικο τὸ στόμα καὶ φλέγεις τὸ κορμί καί, μὲ μαχαίρια τὸ σφάζεις ῥίγη καὶ τὸ κάμεις πτώμα. Σάρκινε πόθε, τῆς ζωῆς τὴν ὄψη τὴν πιὸ πιστὴ στὸ σκότος εἰκονίζεις, σὰν σφίγγεται μὲ λύσσα γιὰ νὰ κόψῃ τὸ στόμα τὸ πυρὸ, τοῦ ὀρμασμένου καρποῦ τῆς σάρκα, ποὺ μ' αὐτὴ ἐρεθίζει τὴ δίψα τοῦ χειλιοῦ τοῦ φλογισμένου.

(Διονυσιακὸ)

ΡΙΤΑ Ν. ΜΠΟΤΜΗ

ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΛΟΣΓΟΥΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΤΟΥ ΤΟ ΕΡΓΟ*

Τὸ ἔργο τοῦ Καλοσγούρου, ὅπως τὸ ἔργο τοῦ κάθε τεχνίτη, πρέπει νὰ κριθεῖ μέσα στὴν ἐποχὴ του. Δημιουργοὶ σὰν τὸν Shakespeare, τὸν Γκαίτε, τὸν Dante, τὸν Βιργίλιο, τὸν Ὅμηρο, τοὺς τραγικούς μας, δημιουργοὶ ὅξω τόπου καὶ χρόνου, δὲ γεννιῶνται κάθε μέρα. Αὐτοί, κλίνοντας μέσα στὸ ἔργο τους τὸν ἄνθρωπο τῆς κάθε ἐποχῆς, ξεχωρίζουν καὶ θὰ ξεχωρίζουν τρισεύγενοι καὶ αἰώνιοι, ὅποιο δρόμο καὶ ἂν πάρει ἡ κοινωνία, σ' ὅποιες ψηλὲς βαθμίδες κι' ἂν ἀνέβει ἡ ἀνθρωπότητα.

Ὁ Καλοσγούρος ζῶντας στὴν ἐποχὴ, ποὺ ἄρχιζε στὴν Ἑλλάδα ἡ γλωσσικὴ ἀναγέννηση, ποὺ ἀνθίσε ἡ Κερκυραϊκὴ σχολὴ μὲ τὴν πολύτιμη κληρονομιά τοῦ θεμελιωτῆ της Διονύσιου Σολωμοῦ, καθρεφτίζει μὲ τὸ ἔργο του τὴν ἐποχὴ του. Ἐποχὴ περισυλλογῆς, ἐποχὴ ἀναγέννησης. Ἡ Ἑνωσις τῶν Ἑπτὰ νησιῶν μὲ τὴν Ἑλλάδα εἶχε γίνει, μεγάλο μέρος τῆς Τουρκοκρατημένης Ἑλλάδας εἶχε ἀναλάβει τὴν ἀνεξαρτησία, τὸ ἀνθισμα τῶν γραμμάτων εἶχε ἀρχίσει, ἡ γλωσσικὴ ἰδέα ξεκινῶντας ἀπὸ τὰ Ἑπτάνησα εἶχε βρεῖ θιασῶτες στὴν Ἀθήνα. Τὸ Ταξίδι τοῦ Ψυχάρη ἔρχεται στὴν ὥρα του νὰ σαλπίσει τὸ ἐντονο κήρυγμα τῆς μάχης μεταξὺ Λογιωτατισμοῦ καὶ Δημοτικισμοῦ. Πρωτοπορεία τοῦ ἀγῶνα οἱ θεμελιωτὲς τῆς Κερκυραϊκῆς σχολῆς μὲ πρόγραμμά τους τὸν Δημοτικισμό, τὸν Ἑθνισμό, τὴν Θεσκεία μὲ ἰδεαλιστικὸ περιεχόμενο. Μαζὶ μ' αὐτοὺς καὶ ὁ Γ. Καλοσγούρος.

Ὁ δημοτικισμὸς τοῦ Καλοσγούρου μᾶς φανερώνεται σὲ ὁλόκληρο τὸ ἔργο του. Δὲν ἀφήνει εὐκαιρία, εἴτε σὺς κριτικὲς του μελέτες, εἴτε στὰ σύντομα σημειώματά του, ὅπως εἶναι ὁ πρόλογος στὴν μετάφραση τῶν Τάφων τοῦ Ugo Foscolo, χωρὶς νὰ κηρύξει τὴ γλωσσικὴν ἀλήθεια.

— «Ὅπου ἡ γλῶσσα εἶναι ἀχνὴ καὶ ψεύτικη καὶ πλαστὴ, ἀχνὸς καὶ ψεύτικος καὶ πλαστὸς θὰ εἶναι ὁ στοχασμὸς κι' ἡ φλόγα τῆς φαντασίας». «Ἀληθινὴ ἔθνικὴ ἀνατροφή δὲ γίνεται, χωρὶς νὰ θεμελιωθεῖ στὴν ἀλήθεια κ' ἡ γλῶσσα».

Ποῦ νὰ φαντάζωνταν ὁ ἄγνους Κερκυραῖος, ποὺ καὶ σήμερα ἀκόμα, ἔπειτα ἀπὸ τόσους γλωσσικοὺς ἀγῶνες, ἐνῶ δὲν ὑπάρχει πειὰ

* Συνέχεια ἀπ' τὸ προηγούμενο φύλλο.

φωτισμένος Ἑλληνικὸς νοῦς, ποὺ νὰ μὴν ἔχει πιστέψει ἢ κηρύξει τὴ γλωσσικὴ μεταρρύθμιση θὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ κυριαρχεῖ στὲ σκολεῖα καὶ σὰν ἐπίσημὴ γλῶσσα τοῦ Ἑθνους ἡ καθαρῆουσα!

— «Καὶ ποιά διδασκαλία, ποῖο κήρυγμα, ποιά ποίηση, μποροῦν νὰ ἔχουν ποτὲ τὰ ὑψηλὰ ἀποτελέσματα, ποὺ ποθοῦμε, ἂν κάθε μέρα πολεμοῦμε καὶ μαραίνουμε τὸ ὄργανο τῆς ζωῆς, χωρὶς ποτὲ νὰ ἀνανοηθοῦμε, πὼς μ' αὐτὸ μαζὶ πολεμοῦμε καὶ μαραίνουμε καὶ τοῦ στοχασμοῦ τὴ ζωή;»

Ἀλλὰ ἴσα-ἴσα ἀφοῦ τέτοια ἐδογματίζε ὁ Κερκυραῖος λογογράφος, γεννιέται φυσικὰ καὶ τὸ ἐρώτημα, γιατί στὸ ζήτημα τὸ γλωσσικὸ δὲ μᾶς παρουσιάζεται ἀκόμα ριζοσπαστικώτερος; Γιατί δὲν ἀκολουθεῖ πέρα γιὰ πέρα τὸ δάσκαλό του τὸ Σολωμό, ἢ τὸ συνιδεάτη του τὸ Μαρκορά, ἀλλὰ στὴ μελέτη τὸν «Κριτικὰ παρατηρήσεις περὶ τῆς μεταφράσεως τοῦ Ἀμλέτου τοῦ Ἰακώβου Πολυλά», μεταχειρίζεται τὴν καθαρῆουσα, ἐνῶ στὴν ἴδια μελέτη ὁ ἴδιος ὀρθώτατα παρατηρεῖ, ἀναφέροντας τοῦ Πολυλά τὴν μετάφραση τῆς Τρικυμίας τοῦ Shakespeare, πὼς ὁ μεταφραστὴς «δὲν εἶχε εἰσεῖ συλλάβῃ τὴν ἰδέαν τῆς αὐστηροτέρας ἐκείνης ἐκλογῆς τῶν καθωμλουμένων τύπων, ἥτις διαφυλάττει ἐξ αὐτῶν ὅ,τι ὁ πεφωτισμένος ὀφθαλμὸς τοῦ ἀληθοῦς συγγραφῆως προβλέπει, ὅτι εἶναι προωρισμένον νὰ ἐπιλύσῃ εἰς τὴν μέλλουσαν φιλολογικὴν γλῶσσαν τοῦ Ἑθνους»; Εἶναι ἴσως ἀρκετὴ ἐξήγηση ἡ φράση του στὴν ἴδια αὐτὴ μελέτη, ὅτι «ὁ ἀληθὴς τύπος τοῦ πεζοῦ λόγου δὲν εὐρέθη»; Ἀλλὰ δὲν τοῦ ἀρκεῖ ἡ προσπάθεια τοῦ Βηλαρά, τὰ πεζογραφήματα τοῦ Λασκαράτου, δὲν τοῦ ἀρκεῖ ὁ ζωντανὸς διάλογος τοῦ Σοφολογιωτάτου μὲ τὸ Φίλο καὶ τὸν Ποιητὴ τοῦ Διονύσιου Σολωμοῦ;

Ὁ Ἀντρέας Κεφαλληνός, συγγραφέας τῆς μελέτης, «Αἱ Ἑλληνίδες ἐταῖραι ἐν τῷ Ἰνδικῷ δράματι» καὶ μεταφραστὴς τοῦ Ὀσσιανῆ, σύγχρονος καὶ φίλος τοῦ Καλοσγούρου, μᾶς ἔδωσε τὴν ἐξήγηση. Αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶχε συμβουλευθεῖ τὸν Καλοσγούρο, τὴ μελέτη του αὐτή, ποὺ ἔκρινε ἀπαραίτητο νὰ διαβαστεῖ ἀπὸ ὅσο τὸ δυνατόν πλατύτερο ἀναγνωστικὸ κοινόν, νὰ τὴν γράφει στὴν Καθαρῆουσα, γιατί τὰ πεζογραφήματα στὴν Δημοτικὴ, τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ἐδιαβάζονταν. Ὁ Καλοσγούρος παρακάλεσε τότε τὸν Κεφαλληνόν, τὴ γνώμη του αὐτὴ νὰ ὑποβάλει στὸν Πολυλά καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν ἐγκρισή του, γιατί ἀπόστρεργε τὴν κατάκριση τοῦ Πολυλά, ἂν ἐκρίνωνταν σὲ γλῶσσα καθαρῆουσα τὸ ἔργο του. Ὁ ἴδιος λόγος ἐπέβαλλε νὰ γίνει στὴν καθαρῆουσα καὶ ἡ διάλεξη τοῦ Καλοσγούρου «Περὶ Ἑθνικῆς Γλώσσης καὶ Ἑθνικῆς ἱστορίας» εἰς τὸ κατάστημα τῆς Διδακτικῆς Ἀδελφότητος Προόδου, σὺς 23 Ἀπριλίου τοῦ 1889.

Κατόπι στὰ Προλεγόμενα καὶ Ἐπιλεγόμενα τῶν Τάφων τοῦ Φώσκολου, στὰ Προλεγόμενα τοῦ Προμηθεῖα Λεσμώτη τοῦ Δισχύλου,

στά Προλεγόμενα τοῦ Σαούλ τοῦ Alfieri, στή μελέτη του γιὰ τὸ θέατρο τοῦ Schiller, στὰ προλεγόμενα τῶν Σοννέτων τοῦ Σολωμοῦ, στή μελέτη του γιὰ τὰ «Μάτια τῆς ψυχῆς μου» τοῦ Παλαμᾶ, βλέπουμε τὸν Καλοσογούρο ἐλεύθερο ἀπὸ κάθε δισταγμό, ἀπὸ κάθε σκοπιμότητα, ἀπὸ κάθε ξένην ἐπιρροή καὶ ἐφαρμοσμένες στὴν πράξη τὶς γλωσσικὲς του θεωρεῖες.

Ὁ δημοτικισμὸς τοῦ Καλοσογούρου δὲν εἶναι μονόπλευρος, καθὼς μονόπλευρος δὲν ἦταν καὶ ὅλης τῆς Κερκυραϊκῆς σχολῆς. Γι' αὐτοὺς ὅταν τὸ Ἔθνος θὰ ἀποχτοῦσε Γλῶσσα ἐθνικὴ, καὶ τέτοια εἶναι ἡ Δημοτικὴ μας, ἀφοῦ ἀγκαλιάζει καὶ τὶς λαϊκὲς μᾶζες, τότες θ' ἀποχτοῦσε Ἐθνικὴ συνείδηση, Ἐθνικὸ μεγαλεῖο καὶ δύναμη Ἐθνικὴ. Καὶ ὅπως τῇ Δημοτικῇ γλῶσσᾳ τῇ θεωροῦν σφιχτοδεμένη μετὰ τὰ Ἰδανικά τῆς φυλῆς, ἔτσι κρίνουν ἀναγκαῖο συμπλήρωμα καὶ τῇ Χριστιανικῇ Ὁρθοκείᾳ. Φυσικὸ γιὰ τοὺς Ἐθνικιστὲς τῆς Κερκυραϊκῆς σχολῆς ἀπὸ τῇ στιγμήν πού ὁ Χριστιανισμὸς ἔπαυε νᾶναι ἐπαναστατικὸς καὶ νὰ συγκλονίζει τὶς μᾶζες τῶν καταπιεζόμενων. Μετὰ τὴν ἐξέλιξή του σὲ ἐπίσημη κρατικὴ ἐξουσία ἔγινε τὸ δυνατότερο χαράκιμα τοῦ συντηρητισμοῦ.

Τὸ λογοτεχνικὸ ἔργο τοῦ Καλοσογούρου χωρίζεται σὲ δύο μέρη. Στὶς μεταφράσεις του καὶ στὶς Κριτικὲς του μελέτες.

Κριτικὲς του μελέτες εἶναι:

«Κριτικαὶ παρατηρήσεις περὶ τῆς μεταφράσεως τοῦ Ἀμλέτου τοῦ Ἰακώβου Πολυλά».

Στὴ μελέτη του ἐκείνη, πού πρωτοτυπώθηκε στὸ ΙΓ'. τεῦχος τοῦ Παρνασσοῦ καὶ κατόπι τὸ 1891 σὲ ἰδιαίτερο τεῦχος, δὲν ἀρκεῖται ἀναλύοντας καὶ ξεχωρίζοντας τὶς γλωσσικὲς ἀρετὲς, πού πλούσιες τὶς βρίσκεις στὴ μετάφραση αὐτῇ τοῦ Ἰακώβου Πολυλά, καθὼς καὶ στὴν μετάφραση τοῦ ἴδιου τῆς Τρικυμίας τοῦ Shakespear, ἀλλὰ μιλῶντας στὶς περισσότερες σελίδες γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα, ὅπως τοῦτο παρουσιάζωνταν στὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ἀντικρούει τὶς γλωσσικὲς θεωρεῖες τοῦ Ψυχάρη τὶς διατυπωμένες στὸ «Ταξίδι», βάζεται στὸ πλευρὸ τοῦ Σολωμοῦ καὶ τοῦ Πολυλά καὶ ὑποστηρίζει τὴ γνωστὴ Πολυλαϊκὴ θεωρίαν, πὼς δὲν πρέπει νὰ κατεβᾶσουμε τὴ γλῶσσα στὸ ἐπίπεδο τῆς λαϊκῆς γλωσσικῆς ἀντίληψης, ἀλλὰ ν' ἀνεβᾶσουμε τὴν λαϊκὴν διάνοησιν στὸν ὀμιλούμενο ἀπὸ τοὺς μορφωμένους γλωσσικὸ τύπο, κρατῶντας ἀκέραιες τὶς ρίζες τῶν λέξεων, ὅπως μᾶς τὶς ἔδωσε ἡ καθαρεύουσα καὶ δίνωντάς τους τὴν δημοτικὴν μορφή, ρυθμίζοντας ἀνάλογα τὴν κατάληξιν στὰ ὀνόματα, εἰς τὴν κλίση, στὰ ῥήματα. Ὑποστηρίζει, πὼς ἂν τὸ ἔργο τοῦ Σολωμοῦ ἢ ἡ μετάφραση τῆς Τρικυμίας τοῦ Πολυλά εἶχουν φανεῖ σαράντα χρόνια πίσω, τὸ γλωσσικὸ ζήτημα θὰ εἶχε μπεῖ στὸν ἴσιο του δρόμο, καὶ δὲ θὰ παρουσιάζωνταν ἡ γλωσσικὴ ἀναρχία αὐτῆς τῆς ἐποχῆς. Τὰ ἔργα ἐκείνα θὰ

εἶχαν ἐπιβληθεῖ καὶ ὁ λογιωτατισμὸς δὲ θὰ μπορούσε νὰ ἀντισταθεῖ καὶ νὰ προβάλλει τὶς δικές του γλωσσικὲς ἀξιώσεις. Ἀναφέρει τὰ Προλεγόμενα τοῦ Πολυλά στὴν ἔκδοσιν «Σολωμοῦ τὰ εὐρισκόμενα» καὶ τὴν αἰσθητικὴν μελέτη, πού προλογίζει τὴν μετάφραση τῆς «Τρικυμίας» καὶ τονίζει, ὅτι ἔχουν καὶ τὰ δύο «σπουδαίαν ἀξίαν, ὡς πρῶται ἐπιτυχεῖς προσπάθειαι ἐκφράσεως βαθειῶν ἐπιστημονικῶν ἰδεῶν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γραμματικοῦ τύπου τῆς δημοτικῆς γλώσσης». Ἀλλὰ δὲν βάζει διόλου στὸν ἑαυτό του τὸ ἐρώτημα, γιὰτὶ ὁ Πολυλᾶς δὲν ἀκολουθεῖ τὸν ἴδιο δρόμο καὶ στὰ Προλεγόμενα, στὴ μετάφραση τοῦ Ἀμλέτου. Δικαιολογία δικαιολογημένη στὸ γλωσσικὸ δυσνόητο τοῦ Πολυλά ὁ Καλοσογούρος δὲ μᾶς δίνει. Στὴν ἴδια του αὐτῇ μελέτῃ μᾶς μιλεῖ καὶ γιὰ τὴν μετάφραση τῆς Ὀδύσσειας ἀπὸ τὸν Πολυλά. Τὴν κρίνει ὡς ἓνα ἔργον «κολοσσιαῖον» ἀλλὰ πού πρόωρα ἐπεχειρήθη, «ἐάν», λέει, «ἀφαιροῦντες πᾶσαν ἄλλην τοῦ πράγματος ὄψιν καὶ ἀποβλέποντες μόνον εἰς τὴν σημερινὴν τῆς γλώσσης κατάστασιν ἠθέλομεν παραβάλλῃ ταύτην πρὸς τὴν ἐπικρατοῦσαν καθ' ὃν χρόνον τὸ ἀθάνατον ποίημα ἐπονήθη». Σ' αὐτὸ δὲν μπορούμε παρὰ νὰ διαφωνήσουμε, παίρνοντας τὰ ἐπιχειρήματά μας ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Καλοσογούρο, πού μᾶς λέει στὴν ἐπόμενη παράγραφο, πὼς ὁ Πολυλᾶς καταπιάνοντας τὴν μετάφραση τῆς Ὀδύσσειας, αἰσθάνθηκε τὴν ἀνάγκη «εὐρύτερας τῆς μεταφραστικῆς ὕλης ἐκτάσεως. Ἡ ἀνάγκη αὕτη ἦνοιξεν αὐτῷ τὸν νέον ὁρίζοντα, ὑπέδειξεν αὐτῷ τὰς νέας ὁδοὺς, τὰ νέα ἐπιβαλλόμενα μέσα, δι' ὧν ὁ κύκλος τῆς γλώσσης ἐρῶνεται, χωρὶς σπουδαίως νὰ παραβλαφθῇ, χωρὶς νὰ ἀλλοιωθῇ ἡ σεμνὴ καὶ ἀφελὴς αὐτῆς φύσις. Ὁ κ. Πολυλᾶς τρέπεται ἤδη ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ πρὸς πάσας ἐκείνας τὰς πηγὰς, ὅσαι δύνανται νὰ παράσχωσιν αὐτῷ στοιχεῖα ζωογόνα ἀναδεικνύοντα τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν ἀξίαν νὰ παραστήσῃ τὰ Ὀμηρικὰ ῥήματα καὶ αἰσθήματα. Μόνος αὐτοῦ ὁ τελευταῖος λόγος εἶναι ἀρκετός, γιὰ νὰ πείσῃ τὸν καθένα, ὅτι ἡ μετάφραση τῆς Ὀδύσσειας δὲν «ἐπεχειρήθη προόρως».

Ἡ κριτικὴ του μελέτη μετὰ τὸν τίτλον «Φιλολογικὴ ἀνάγνωσις» γιὰ τὰ «Μάτια τῆς ψυχῆς μου» τοῦ Παλαμᾶ. Ὁ ποιητὴς τοῦ Ἀωδεκάλογου τοῦ Γύφτου καὶ τῆς Ἀσάλευτης ζωῆς μοῦλεγε κάποτε, πὼς ὅταν πρωτοβγήκανε σὲ βιβλίον «τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου», οὔτε ὁ Ἀθηναῖκός τύπος, οὔτε οἱ διανοούμενοι—γιὰ τὶς μᾶζες οὔτε λόγος—μπορεῖ νὰ γίνῃ—δὲν ἔδωσαν τὴν ἀνάλογον προσοχή. Μόνος ὁ Γεώργιος Καλοσογούρος μετὰ τὴν κριτικὴν του αὐτῇ μελέτῃ, πού τυπώθηκε στὴν Εἰκονογραφημένη Ἑστία τοῦ 1894, ἀναλύοντας τὸ ἔργο φανέρωσε τὴν ἐχτίμησίν του στὸ ποίημα καὶ στὸν ποιητὴ. «Δὲ θὰ διατάσσουμε», λέει ὁ Καλοσογούρος, «νὰ ἐπαναλάβουμε πάλι τὸ θερμὸ καὶ ἀληθινὸ αἶσθημα τοῦ λυρικοῦ μας. Ἡ ἀπλαστὴ χάρις τῆς γλώσσας του, ὁ Ἑλληνικώτατος χρωματισμὸς κ' ἐκεῖ ἀκόμα, πού ὁ ποιητὴς

καθαρώτατα φανερώνεται, πῶς θέλει νὰ συμπνεύσει μὲ τὴν προω-
δευμένη συνείδηση τῶν μεγάλων Ἐθνῶν, μᾶς ὑψωσαν μαγικά σ' ἓναν
κόσμο γαλήνης, σ' ἓναν αἰθέρα ἀτάραχον, ὅπου τ' ἄσκημα μαυράδια
τῆς καθημερινῆς πραγματικῆς μας ζωῆς ἐξέφευγαν, ὅπου γλυκὸ ἐχά-
ραζε πάλι τὸ φῶς τῶν ἐλπίδων τοῦ Μέλλοντος, ὅπου ἡ Ἑλληνικὴ
ψυχὴ μᾶς ἐπαρουσιάζετο ἀνέγγιχτη ἀκόμη καὶ ἀφθαρτὴ μέσα στὸ
βάθος της, ἄξια ἀκόμη νὰ αἰσθανθῇ τοὺς εὐγενικότερους πόθους
μῆας συνειδήσεως φωτισμένης, νὰ προαισθανθῇ τὸ κάλλος τῆς ἀλη-
θινῆς ζωῆς. Γλυκεῖα παρηγορήτρα μᾶς ἐπαρουσιάστηκε ἡ ποίηση
τοῦ Παλαμᾶ μέσα στὴν ἄφωνη τούτη ζωὴ, ποὺ χαρακτηρίζει τὰ θλι-
βερά χρόνια, ποὺ σήμερα διαβαίνει τὸ ἔθνος καὶ γι' αὐτὸ ἐθνικὴ.
Κι' αὐτὴ ἡ ἐντύπωσίς μας ἦταν ἐκεῖ δυνατώτερη, ὅπου πλέον ἄπλα-
στος καὶ σεμνότερος ἔτρεχε ὁ λόγος». Κι' ἄλλοῦ μᾶς μιλεῖ ὁ Καλο-
σγούρος γιὰ «τὴν εὐγενικὴ καὶ ἀληθινὰ ἐθνικώτατη τάση νὰ ὑψωθῇ
ὁ ποιητὴς στὴν ἀνώτερη σφαῖρα τῆς Τέχνης, γιὰ νὰ δώσῃ ἐκεῖ τὴν
ἀληθινὴ μορφή καὶ τὸν τύπο τῆς γλώσσας, ποὺ ἡ ἐθνικὴ συνείδησις
ἄρχισε ἀπὸ καιρὸ ἀνυπόμονα νὰ ποθῇ».

(ἔχει συνέχεια)

ΕΙΡΗΝΗ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

ΡΑΜΠΙΝΤΡΑΝΑΘ ΤΑΓΟΡ

(ΑΛΚΑΪΚΗ ΣΤΡΟΦΗ)

IV

Ἄφοῦ τὸ χᾶδι σου τ' ὀλοζόγτανον
ὅλα τὰ μέλη μου ἐγγίξει ἀνάλαφρα,
πάντα θὰ προσπαθῆσω νᾶχω,
ζωὴ τῆς ζωῆς μου, ὅλο ἄγνὸ τὸ σῶμα.
Σὺ ἀφοῦ εἶσαι ἡ ἀλήθεια ἐκείνη ποὺ μ' ἄναψε
τὸ φῶς τοῦ νοῦ μου, γιὰ τοῦτο πάντοτε
πῶς νὰ κρατῶ θὰ προσπαθῆσω
κάθε μου σκέψη μακριὰ ἀπ' τὸ ψέμα.
Μὲς στῆς καρδιᾶς μου τᾶδνα ἀφοῦ ὁ θρόνος σου
στήθηκε, ἐκεῖθε πάντοτε διώχνοντας
κάθε κακίαν, θὰ προσπαθῆσω
μόνο γιὰ Σένα ν' ἀνθῆξῃ ἡ ἀγάπη.
Ἄφοῦ, ἐσὺ πάντα, θεὲ παντοδύναμε,
γιὰ κάθε μου ἔργο δίνεις τὴ δύναμη,
σὲ κάθε πράξῃ μου θὲ νᾶνε
σκοπὸς μου μόνος νὰ δείχτω Ἐσένα.

μετάφραση ἈΝΑΣΤ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗ

ΚΡΗΤΙΚΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Μιὰ κόρη ρόδα μάζωνε καὶ ἀνθοὺς ἐκορφολόγα
νὰ κάμη πέτσες μὲ τσ' ἀνθούς, μαντήλια μὲ τὰ ρόδα.
Κι' ὁ Κωσταντῆς κατέβαινε ἀπὸ λαγὼ κυνηγί
ζεργάρι ρόδα τῆς ζητᾶ καὶ τέσσερα τοῦ δίδει.
Δαχτυλιδάκι τσι πετᾶ στὸ μπροστινὸ δαχτύλι
καὶ ἡ μάνα τση τὴν ἔβλεπε ἀπ' ὄριο παραθύρι.
« Μωρὴ καὶ δὲν ἐντραπήγες νὰ πάρης δαχτυλίδι
πούχεις δώδεκα ἀδελφούς καὶ δεκοχτὼ ξαδέλφους;
τὸ δράδου θαρθοῦν οἱ δώδεκα καὶ θὰ σὲ μαντατέψω».
Τὸ δράδου πᾶν οἱ δώδεκα τὴ κόρη μακελεύουν
Τ' ἀδέλφια τση τὴ δέρονουν μένα χρυσὸ βιτσάλι.
ἡ μάνα τση καὶ ἀφέντης τση μὲ τὸ μαργαριτάρι.
Τὸ βράδου, τὰ μεσάνυχτα ἡ κόρη ἐψυχομάχε.
Ἡ μάνα τση στὸ γύρο τση τζαγκουρνομαδισμένη
καὶ ἡ ἀδελφή της ἡ Ἑλενιά κομμάτα γινωμένη.
« Μισεύεις, Ἀρετοῦσα μου, καὶ τί μοῦ παραγγέλνεις;
θέλεις τὰ βᾶ, θέλεις τὰ ξιά, θέλεις τὰ βελουδένια
θέλεις τὰ χρυσοπράσινα ποὺ σούχω στὴ κασέλα;
« Δὲ θέλω βᾶ δὲ θέλω ξιά, δὲ θέλω βελουδένια
τὰ θέλω τοῦτα ποὺ φορῶ τὰ ματοκυλισμένα...
νὰ κάμω ξάκουσμα στὴ γῇ καὶ φονικὸ στὴ χώρα
πῶς μ' ἀδικοσκοτώσετε γιὰ ἓνα ζευγάρι ρόδα».

Ἀπὸ τὴ συλλογὴ ΑΓΓΑΪΑΣ ΚΥΡΜΙΖΑΚΗ

ΓΥΡΟ ΜΟΥ...

Γύρω μου ψάλλαν
ἄγγελοι ὠδές:
σὲ λύρες βάλλαν
χρυσὲς χορδές

Ἀόρατα χέρια
θανυματοργὰ
παίζαν αἰθέρια
βιολιά, σιγά...

Ἀχτιδοβόλα
καὶ ἁρμονικά,
γιὰ μὲ ἦταν ὅλα,
καὶ ἰδανικά...

Τώρα βαθιά μου
σιωπὴ, καὶ ἔρμια,
καὶ ὀλόγυρά μου
μαγεία καμιά...

Τὰ θεῖα σωπάσαν
βιολιά, καὶ οἱ ὠδὲς
σάμπως νὰ σπάσαν
ξάφνου οἱ χορδές...

Οἱ ἄγγελοι καὶ ὅσοι
ἀδελφικά
μ' εἶχαν κυκλώσει
ἐξαφνικά.

Ἐξαυλωμένα...

Κι' ἀπ' τὶς βαθιὲς

ἐμφυχωμένα

τὶς μελωδιές...

Τὰ θεῖα κλείσαν

χείλη ὠϊμέ,

καὶ φτερουγίσαν

μακρὰ ἀπ' ἐμέ...

ΜΑΡΙΑ ΖΑΜΠΑ

ΣΤΗΝ ΚΥΡΙΑ ΑΣΠΑΣΙΑ ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΗ ΓΕΝΝΗΜΑ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ

Νεραϊδογέννητη κι' ἀντρειωμένη
εἶναι ἡ τρισάξια γενιά σου.
Μέσα στοὺς ἄθλους τῶν ἡρώων
ἡ κάθε πράξη της φῶς ἀβασίλευτο
θέλει ἀπομένει.

Μέσ' τὰ καστέλια καὶ τοὺς πύργους
τὴ μολογᾶν ἀκάματοι πολεμιστάδες,
παραμυθένια μὲ τοὺς ἀργαλιοὺς τὴν ξαναπλάττουν
λαμπρὲς παρθένες καὶ περιφάνες κυράδες.

Καὶ σὺ ποὺ μέσα σου καθάριο ρέει
τὸ αἷμα τοῦ Γιάννη Μαυρομιχάλη
παλῆς δόξης νὰ ξαναφέρεις
στὰ Ἑλληνικὰ βουνὰ θέλησες πάλι.

Νεραϊδογέννητη κι' ἀντρειωμένη
πῆρες τὸ δρόμο τῶν ἡρώων
χαρά σου ὁ θρίαμβος τῶν ὅπλων
κι' ὁ λυτρωμὸς ψυχῶν ἀθώων.

Ὅρμη στὴ Νίκη τὸ κίνημά σου
εὐγενικὰ Ἑλληνοποῦλα
καὶ στῶν παλληκαριῶν τὸ στόμα
πολεμικὴ κραυγὴ τὸ ὄνομά σου.

29-VII-1930

ΜΙΜΗΣ ΛΙΜΠΕΡΑΚΗΣ

ΑΛ. ΒΕ·Ι·ΝΟΓΛΟΥ

Η ΦΥΓΗ

ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΤΕΣΣΕΡΕΙΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

ΣΚΗΝΗ VI

Γεώργιος Σταῦρος, κυρία Γκρόπιους. μιὰ στιγμή ὁ Τζὼν Μόουρ

Κυρία Γκρόπιους.— Ἄ, Γιώργο, καλημέρα... (Παρατηρῶντας τὴν ὠχρότητά του ἀνήσυχη). Τί ἔχεις;

(Ὁ Γεώργιος Σταῦρος κυττάζει προσεκτικὰ γύρω του).

Γεώργιος Σταῦρος.— Τίποτα, θὰ σοῦ πῶ... (Μιὰ παύση). Ποῦ εἶναι ὁ σύζυγός σου;

Κυρία Γκρόπιους.— Κάτω, στὰ ἔργα... Ἐλα δῶ... (Στὸ Τζὼν Μόουρ...). Νὰ σᾶς συστήσω τὸν γαμπρό μου... Γεώργιος Σταῦρο — Τζὼν Μόουρ.

Τζὼν Μόουρ.— Χαίρω πολὺ.

Γεώργιος Σταῦρος.— Κ' ἐγὼ ἐπίσης.

(Ἡ κυρία Γκρόπιους κατευθύνεται σὲ μιὰ μπερζέρα, μακρὰ ἀπ' τὸ Τζὼν Μόουρ, ἀκολουθοῦμενη ἀπ' τὸ Γεώργιο Σταῦρο).

Κυρία Γκρόπιους (καθημένη).— Κάθησε. (Σιγὰ). Τί συμβαίνει;

Γεώργιος Σταῦρος, (ἐπίσης σιγὰ).— Ἐν πρώτοις θὰ μοῦ ἐξηγήσης γιατί μ' ἔκανες γαμπρό σου;

Κυρία Γκρόπιους.— Γιὰ ν' ἀπαλλαχθοῦμε ἀπ' αὐτὸ τὸ ὑποκείμενο! Εἶχα δίκιο; (Ὁ Τζὼν Μόουρ σηκώνεται).

Τζὼν Μόουρ.— Ποῦ θὰ μπορούσα νὰ βρῶ τὸν κ. Λέη;

Κυρία Γκρόπιους.— Στὶς ἀνασκαφές, ἀσφαλῶς. (Ὁ Τζὼν Μόουρ ἐξέρχεται). Δὲ μὲ συγχαίρεις; (Ἐπεὶτα πάλι ἀνήσυχη). Τί συμβαίνει, λοιπόν;

Γεώργιος Σταῦρος. (Μ' ἓνα θανάσιμο χαμόγελο).— Κάτι ἐντελῶς φοβερό;

Κυρία Γκρόπιους.— Τί;

Γεώργιος Σταῦρος.— Ὁ Μωρητὴς κατελήφθη ἀπ' τὸ Μαχμούτ, τὸ νέο Πασᾶ ποὺ δώρισε ὁ Σουλτάνος. Πρὶν τρεῖς ὥρες ὁ Βελὴ πασᾶς, ἀφοῦ ἀπὸ τὶς πέντε τὸ πρωὶ πολεμοῦσε σὰ λεαντάρι, ἔπεσε μ' ἓνα τραῦμα στὸ δεξιὸ κρόταφο. Εἴμαστε ἐν ὄλῳ διακόσιοι νὰ τὸν ὑπερασπίσωμε. Ὅταν οἱ στρατιῶτες εἶδαν τὸν Πασᾶ νὰ πέφτει, παρεδόθησαν ἀνευ ὅρων. Ὁ Μαχμούτ ἔκοψε τὸ κεφάλι τοῦ Βελὴ καὶ μᾶς ἄφησε ἐλεύθερους, τοὺς ἄλλους, δηλαδή, γιατί ἐγὼ (μὲ πένθιμη ἐπισημότητα) ἐξακολουθῶ νὰ εἶμαι Γραμματεὺς τοῦ Πασᾶ τοῦ Μωρητᾶ...

Κυρία Γκρόπιους, (φορικῶντας).— Πῶς μπόρεσες νὰ δεχθῇς;

Γεώργιος Σταῦρος.— Πρέπει ἂν ὄχι γιὰ τίποτ' ἄλλο, τουλάχιστον γιὰ νὰ σώσω τὴ ζωοφόρο...

Κυρία Γκρόπιους, (ἀνήσυχη).— Τί θὰ κάνης;

Γεώργιος Σταῦρος.— Ἐν πρώτοις, Θάλεια, νὰ ἔχης ὑπ' ὄψει σου πὼς ὅ,τι σοῦ εἶπα πρέπει νὰ μείνουν ἀπολύτως μυστικά. Σοῦ τὰ εἶπα μόνο καὶ μόνο γιὰτὶ σὲ ξέρω.

Κυρία Γκρόπιους.— Σ' εὐχαρισῶ. Νὰ μείνης ἡσυχος. Ἐκείνο ποὺ φοβοῦμαι εἶναι νὰ μὴν ἔρθῃς στὰ χέρια μ' αὐτοὺς τοὺς τυχοδιώκτες!

Γεώργιος Σταῦρος.— Δὲν εἶμαι τόσο κουτός. Θὰ ζητήσω, σὰ νὰ μὴ συνέβαινε τίποτα, τὸ μερίδιο τοῦ Πασᾶ. Ἀλλὰ μόλις... (Ἡ κ. Γρόπιους ἀνορθώνεται, κυττάζει πρὸς τὴ βεράντα καὶ ξανακάθεται). Τί ἔπαθες;

Κυρία Γκρόπιους.— Μοῦ φάνηκε πὼς κάποιος ἐρχότανε...

Γεώργιος Σταῦρος.— Τί σημασία θὰ μπορούσε νάχη αὐτό;

Κυρία Γκρόπιους.— Θὰ μπορούσαν νὰ μᾶς ἀκούσουν!

Γεώργιος Σταῦρος.— Θάλεια!

Κυρία Γκρόπιους.— Ναί...

Γεώργιος Σταῦρος.— Θάλεια, ἄκουσε, θέλω αὐτὴ τὴ στιγμή νὰ σοῦ πῶ καὶ κάτι ἄλλο κ' ἐπιθυμῶ νὰ εἶσαι εἰλικρινὴς πλήρως, ἀπολύτως μαζί μου. Τὶ ὑπῆρξε ἀκριβῶς γιὰ σένα ὁ Χάλερσταϊν, ὁ Μονταλιβέ, ὁ Φωβέλ, ὁ Λέη, ὁ Στάκελμπεργκ;

Κυρία Γκρόπιους.— (Μ' ἓνα θλιβερὸ χαμόγελο). Ξεχνᾷς τὸν Μπρένστεντ, τὸν Κόκλερ, τὸν Λίνκχ, τὸν Φόστερ...

Γεώργιος Σταῦρος.— (Μὲ πόνο). Καὶ τὸ Μόουρ!

Κυρία Γκρόπιους.— (Ταραγμένη). Ὅχι, ὄχι τὸ Μόουρ...

Γεώργιος Σταῦρος.— Πῶς πορεῖς ν' ἀνέχεσαι αὐτὸ τὸν ἀτελείωτο ἐξευτελισμὸ!

Κυρία Γκρόπιους.— (Μ' ἓνα φοβερὸ γέλιο). Δὲν καταλαβαίνεις πὼς οἱ γονεῖς μου μὲ πούλησαν!

Γεώργιος Σταῦρος.— (Ἀνορθούμενος). Τί!

Κυρία Γκρόπιους.— Γιὰ τὴν ἀκρίβεια πρέπει νὰ προσθέσω πὼς δὲν πῆραν χρήματα. Δέχτηκαν ὅμως μιὰ γολλέττα ποὺ ἀσφαλῶς θ' ἀξίζη περισσότερα ἀπὸ μένα!

Γεώργιος Σταῦρος.— (Βλοσυρά). Ἄκουσε, σὲ δεκαπέντε μέρες θὰ πάω στὴν Πάργα, ὅπου εἶναι οἱ γονεῖς μου... Θὰ εἶσαι ἐτοιμὴ... Ὅχι, ὄχι, δὲ δέχομαι ἀντίο...

Κυρία Γκρόπιους.— (Νευρική). Μὰ στάσου νὰ σοῦ πῶ, Γιῶργο, παιδί μου! Δὲν ξέρεις πὼς μαζί μὲ τὰ μάρμαρα φεύγωμε καὶ μεῖς γιὰ τὴ Ζάκυνθο;

Γεώργιος Σταῦρος.— Γιατί;

Κυρία Γκρόπιους.— Ὁ Γκρόπιους θὰ πάη γιὰ τὰ μάρμαρα, κι' ἐγὼ θὰ πάω γιὰτὶ δὲ θὰ μ' ἀφίση ἐδῶ...

Γεώργιος Σταῦρος.— Κάνεις λάθος ἂν νομίζεις...

(Ἐρχονται ἀπ' τὸν κῆπο ὁ Βαρῶνος Χάλερ τοῦ Χάλερσταϊν, ὁ Στάκελμπεργκ κι' ὁ Λίνκχ).

ΣΚΗΝΗ V

Γεώργιος Σταῦρος, κυρία **Γκρόπιους,** **Βαρῶνος Χάλερ** τοῦ **Χάλερσταϊν,** **Στάκελμπεργκ,** **Λίνκχ,** ἔπειτα **Φόστερ,** **Τζῶγ Μόουρ,** **Κόκκελ,** **Μπρένστεντ,** **Λέη,** **Βάγνερ,** **Μανώλης.**

Λίνκχ.— (Πρὸς τὸ Βαρῶνο Χάλερ, ἐξακολουθώντας τὴ φράση του). ... Εἶναι ἄλλωστε ἀπολύτως ἐξακριβωμένο...

Στάκελμπεργκ.— (Ποὺ ἔρχεται πίσω τους καὶ δὲν ἄκουσε). Τί εἶνε ἀπολύτως ἐξακριβωμένο;

Βαρῶνος Χάλερ.— (Πρὸς τὴν κυρία Γκρόπιους, ἐλαφρὰ εἴρων). Μήπως σᾶς ἐνοχλοῦμε, κυρία μου;

Κυρία Γκρόπιους.— (Ψυχρά). Καθόλου.

Λίνκχ.— Τί ζέστη! (Σκουπίζει τὸν ἰδρώτα τοῦ προσώπου του).

Κυρία Γκρόπιους.— Μὰ εἶναι μόλις ἀρχὲς Σεπτεμβρίου...

Λίνκχ.— Καὶ μὲ τὸ Γρηγοριανὸ ἡμερολόγιο ἔχομε ἀκόμα Ἀύγουστο! (Κατευθυνόμενος στὴ βεράντα).—Μανώλη, Μανώλη! (Χτυπᾷ παλαμάκια).

Ἡ φωνὴ τοῦ Μανώλη.— Ὅριστε!

Λίνκχ.— Φέρε μας τὸ τσέρου.

Ἡ φωνὴ τοῦ Μανώλη.— Ἀμέσως!

Στάκελμπεργκ. (Πλησιάζοντας τὸ Γεώργιο Σταῦρο καὶ τὴν κυρία Γκρόπιους).— Ὁ κύριος;

Κυρία Γκρόπιους.— κ. Σταῦρος,—κ. Φγιὸρ Στάκελμπεργκ.

Γεώργιος Σταῦρος. (Ψυχρά).— Χαίρω πολὺ.

Στάκελμπεργκ.— Πλειοδότης, ἀσφαλῶς;

Γεώργιος Σταῦρος.— Μᾶλλον τὸ ἀντίθετο.

Στάκελμπεργκ.— Μπά;

Γεώργιος Σταῦρος.— Γραμματεὺς τοῦ Πασᾶ τοῦ Μωρηᾶ.

Στάκελμπεργκ.— Ἄ, ξέρω, ξέρω... Πῶς βλέπετε τὴν κατάστασι;

Γεώργιος Σταῦρος.— Ἀποθαρρυντική!

Στάκελμπεργκ.— Ἐχει φόβο γιὰ αἱματοχυσία;

Γεώργιος Σταῦρος.— Μεγάλο.

Στάκελμπεργκ.— Ὡστε τὸ καλύτερο, κατὰ τὴ γνώμη σας;

Γεώργιος Σταῦρος.— Ἐνας περίπατος μέχρι Ζακύνθου!

(Ὁ Μανώλης εἰσέρχεται μ' ἓνα μεγάλο δίσκο γεμάτο ποτήρια κι' ἓνα τεράστιο μπουκάλι τσέρου-μπράντυ).

Εἰσέρχονται ὁ Φόστερ, ὁ Μπρένστεντ, ὁ Κόκκελ κι' ὁ Βάγνερ).

Λίνκχ.— Τελείωσαν;

Φόστερ.— Ναί, εὐτυχῶς.

Στάκελμπεργκ.— Τί ὥρα εἶναι ;
Μπρένστεντ.— Δώδεκα καὶ τέταρτο...
Βαρῶνος Χάλερ.— Ποῦ εἶναι ὁ Γκρόπιους ;
Βάγνερ.— Πληρώνει τοὺς ἐργάτας.
Φόστερ. (Περιεργαζόμενος τὸ σκίτσο τοῦ Βάγνερ). — Πολὺ ἐπι-
 τυχημένο. Οἱ Κένταυροι ;
Βάγνερ.— Ναί.
Στάκελμπεργκ.— Τί ; Τί ;
Βάγνερ.— Ὁ Φόστερ εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ παρατηρήσῃ τὸ
 σκίτσο τῶν γάμων τοῦ Πυριθόου ποὺ ἔκανα...
Στάκελμπεργκ.— Ἐκτάκτως ἐνδιαφέρον !
Κόκρελ.— Ποιὸς εἶναι ἐκεῖνος ἐκεῖ ; (Δείχνει τὸ Γ. Σταῦρο).
Λίνκχ.— Ὁ Γραμματεὺς τοῦ Βελῆ πασά.
Κόκρελ.— Ἄ, ἦρθε γιὰ χρήματα !
Λίνκχ.— Πόσα ;
Κόκρελ.— Δὲν ξέρω...
Λίνκχ.— Δὲν σοῦ εἶπε τίποτα ὁ Γκρόπιους ;
Κόκρελ.— Ὁχι.
Λίνκχ.— Περιέργο !
Μπρένστεντ. (Ζητώντας δεύτερο ποτῆρι στὴν κ. Γκρόπιους).— Ἄν
 εἴχατε τὴν καλωσύνη...
Στάκελμπεργκ. (Τείνοντας ἐπίσης τὸ ποτῆρι του).— Ἐπίσης...
Βαρῶνος Χάλερ.— ὦ, μὰ κυρία Γκρόπιους θὰ κουραστήκατε !
Κυρία Γκρόπιους.— Δὲν κουράστηκα !
Βαρῶνος Χάλερ.— Σᾶς παρακαλῶ, ἀφίστε !
Κυρία Γκρόπιους.— Ὅπως θέλετε. (Πηγαίνει στὴν μερζέρα).
Βαρῶνος Χάλερ.— Ὅποιος θέλει ἄς ἔρχεται μόνος του νὰ
 παίρνῃ...
Μπρένστεντ. (Γελώντας).— Φυσικά ! (Παίρνει τρίτο ποτῆρι).
Βάγνερ.— Κ' ἐγώ.
Γεώργιος Σταῦρος. (Σιγὰ στὴν κ. Γκρόπιους).— Τί ἀξιοθερή-
 νητο περιβάλλον !
Κυρία Γκρόπιους.— Εἶναι ὅλοι ἐπιστήμονες...
Λίνκχ. (Τείνοντας στὸν Κόκρελ τὸ ποτῆρι του).— Λιγάκι, Χάρ-
 ον, παιδί μου...
Γεώργιος Σταῦρος.— ...τοῦ ἀρριβισμού !
Στάκελμπεργκ.— Γιατί δὲ βγάξετε τὴν πελερίνα σας, κ. Σταῦρο ;
Γεώργιος Σταῦρος.— Τὴν εἶχα ξεχάσει !
Στάκελμπεργκ.— Δὲν εἶνε ἐκπληκτικό ! Ὅταν κανεῖς .. (δείχνει
 τὴν κυρία Γκρόπιους). Ἄ, κυρία μου, μεροληπτεῖτε φοβερά ! Νὰ σᾶς
 βλέπει κανεῖς θὰ νόμιζε πὼς μόνο ὁ κύριος Σταῦρος εἶναι μέσα δῶ !
Κυρία Γκρόπιους.— Εἶναι ὁ μόνος ξένος !

Φόστερ.— Εἴσαι ἀπελπισία, Βάγνερ. παιδί μου ! Βάλε μου ἓνα
 δάχτυλο !

Βάγνερ.— Τελείωσε...

Ὅλοι ἐν χορῷ. (Μὲ τρόμο).— Τελείωσε !

(Εἶναι τώρα σχεδὸν ὅλοι μεθυσμένοι, εὐθυμοὶ καὶ τρικλίζουν).

Μπρένστεντ.— Ὁ Βαρῶνος τοῦ Χάλερσταῖν, καθὼς ξέρετε, ἐξη-
 μάτισε τὸ 1807 πρεσβευτὴς τῆς Αὐτοῦ Σαξωνικῆς Μεγαλειότητος στὸν
 Κεραμεϊκό ... Λοιπὸν εἶναι περισσότερο ἐνδεδειγμένος ἀπὸ κάθε ἄλ-
 λον νὰ βεβαιώσῃ πὼς ἡ πολὺχροτη δράση τῆς κομῆσης δὲν ἦταν
 ἐντελῶς ἀνιδιοτελής !

Βαρῶνος Χάλερ.— Σὰν πολλὰ τὰ λές ! Ἄκουσα, ἀπλῶς ἄκουσα...
 (Μικρὰ γέλια, ψίθυροι, κρότοι ποτηριῶν. Μπαίνει ὁ Λέη, μὲ τὸν
 Τζὼν Μόουρ).

Λίνκχ.— Τί γίνηκες, Τζίμ ;

Κόκρελ.— Μανώλη !

Λέη.— Φίλοι μου, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς παρουσιάσω ἓνα
 πολὺ παλὸ καὶ ἀγαπητὸ φίλο μου, τὸν κύριο Τζὼν Μόουρ, μόλις ἀφι-
 χθέντα ἐκ Λονδίνου. Λοιπὸν, σημείωνε Τζὼν : Κόκρελ, Λίνκχ, Φό-
 στερ, Βάγνερ, Βαρῶνος Χάλερ τοῦ Χάλερσταῖν, Στάκελμπεργκ, Μπρέν-
 στεντ, κυρία Γκρόπιους, κύριος ; (Ἐρωτηματικὰ πρὸς τὸν Γ. Σταῦρο).

Φόστερ.— Τί νέα μᾶς φέρετε ἀπ' τὸ Λονδίνο κ. Μόουρ ;

Τζὼν Μόουρ.— Δὲν ὑπάρχει ψυχὴ ζῶσα !

Λίνκχ.— Τί γίνηκαν κάτι ἄνθρωποι ποὺ ἦταν ἐκεῖ ;

Τζὼν Μόουρ.— Μετεκόμισαν στὸ Μπάθ !

(Γέλοια πάντοτε. Ποτήρια χτυπᾶνε. Ψίθυροι. Καρέκλες τρίζουν)

Μπρένστεντ.— Μανώλη !

Λέη.— Τί διάβολο, βρὲ Μανώλη, πέθανες !

Τζὼν Μόουρ. (Ἐξακολουθώντας).— Φυσικά ὅλη ἡ Αὐλή εἶναι
 ἐκεῖ. Ἡ αὐτοῦ Μεγαλειότης εἶναι θαῦμα καλωσύνης. Καὶ ἡ κόμησσα
 τοῦ Οὐϊνδσвор ἡ βασίλισσα τοῦ Μπάθ καὶ τῆς Ἀγγλίας (γελά) ἐξ ἀρι-
 στερῶν, ἐννοεῖται. Ἡ παραθέριση θὰ παραταθῇ μέχρις Ὀκτωβρίου,
 ἂν δὲν κάνω θάθος... Ἄ, ἡ ζωὴ εἶναι πολὺ εὐχάριστη ἐκεῖ !

Λίνκχ.— Κι' ὁ πουριτανισμός ;

Τζὼν Μόουρ.— Πάει περίπατο ! Λίγο τσέρου...

Λέη.— Μανώλη, γρήγορα, στὸν κύριο...

Τζὼν Μόουρ. (Στὸ Λέη).— Δὲ μοῦ λές, ἐκεῖνος ἐκεῖ ὁ ἀξιοθερή-
 νητος γραμματεὺς δὲ θ' ἀφίση τέλος πάντων καθόλου τὴν κυρία ;

Λέη.— Κυρία Γκρόπιους ! (Σηκώνεται, τὴν πλησιάζει). Θὰ νό-
 μιζε κανεῖς πὼς σήμερα εἴσθε μαλωμένη μ' ὅλους μας...

Κυρία Γκρόπιους.— Γιατί ;

Λέη.— Δὲ θὰ μοῦ κάνετε τὴν τιμὴ νὰ τρενκάρετε ἓνα ποτηράκι
 μαζί μου ;

Κυρία **Γκρόπιους**.— Εὐχαρίστως! (Σηκώνεται ἀκουσίως καὶ πᾶει στὸ τραπέζι. Ὅλοι τρενκάρουν).

Δέη. (Πίνει).— Εἰς ὑγίαν τῆς γοητευτικώτατης οἰκοδεσποίνης!
Ὅλοι.— Εἰς ὑγίαν!...

Στάκελμπεργκ. (Στὸ Γεώργιο Σταῦρο).— Δὲν ἔρχεσθε;
 (Τὸ ποτῆρι τοῦ Τζὼν Μόουρ πέφτει κάτω καὶ σπάζει).

Τζὼν Μόουρ.— Μανῶλη... (Ὁ ὑπηρέτης τοῦ γεμίζει τὸ ποτῆρι).
 Κυρία μου... (Ἡ κυρία Γκρόπιους δὲν ἀκουσε). Κυρία μου... (Τὴ πιά-
 νει ἀπ' τὴ μέση).— Δὲ θὰ τρενκάρετε;

Κυρία **Γκρόπιους**. (Ἀγανακτισμένη).— Ἀφίστε με!

Τζὼν Μόουρ.— Γιατί; Σᾶς ἐνοχλῶ; Σᾶς προξενῶ ἀηδία;

Κυρία **Γκρόπιους**. (Ἐντονα, προσπαθώντας ν' ἀπαλλαχθῇ).—
 Ἀφίστε με, σᾶς εἶπα...

Τζὼν Μόουρ.— ὦ, εἰστε πολὺ σκληρὴ! (Τὴν φιλᾷ στὸ σβέρο).
 Ἡ κυρία Γκρόπιους βάζει μιὰ δυνατὴ φωνή. Ὁ Γεώργιος Σταῦρος
 ὁρμᾷ, ἐλευθερώνει τὴν κυρία Γκρόπιους καὶ καθίζει μιὰ γροθιά στὸν
 Τζὼν Μόουρ. Σύγχυσις. Φωνὲς ἀγανακτισμένες. Ὁ Τζὼν Μόουρ
 ἓνα λεπτὸ θορυβωμένος, προχωρεῖ τρικλίζοντας πρὸς τὸν Γ. Σταῦρο).

Τζὼν Μόουρ.— (Τραυλίζοντας). Θὰ μοῦ τὸ πληρώσης!

(Ὁ Γεώργιος Σταῦρος, ἀτάραχος, τοῦ δίνει τὴν κάρτα του).

Τζὼν Μόουρ.— Βρὲ παληορωμῆ, βρῶμα, δυσωδία, νομίζει
 πὼς... (Θέλει νὰ τοῦ ἐπιτεθῇ. Τὸν συγκρατοῦν. Ἀγωνίζεται νὰ ξε-
 φύγῃ. Ἐρχεται ἀπ' τὸν κῆπο ὁ Γκρόπιους τρέχοντας).

Σκηνὴ VI.

Οἱ ἴδιοι, **Γκρόπιους** ἔπειτα **Σίμος**.

Γκρόπιους.— Τί συμβαίνει; Μόουρ, βρὲ ἀδελφέ, γιὰ τὸ Θεό!

Τζὼν Μόουρ.— (Ἐξαλλος). Αὐτὸς ὁ... , τόλμησε... αὐτὸς
 (ψελλίζει). Ἄ, θὰ τοῦ τρίψω τὴ μύτη στὸ χῶμα, τοῦ κ... (Καταβάλ-
 λει ἀγωνιώδεις προσπαθείας νὰ ἐλευθερωθῇ),

Γκρόπιους.— Ἐλα δῶ, πᾶμε... (Τὸν σύρει ἀπ' τὸ μπράτσο
 πρὸς τὴ βεράντα). Ἀφίστε τον...

Τζὼν Μόουρ.— (Παραπαίοντας, τραυλίζοντας). Ἄ, ὄχι, αὐτὸ
 δὲν μπορεῖ νὰ... (Ἀνεβαίνει στὴ βεράντα ὁ Σίμος λαχανιασμένος
 τρέμοντας ἀπ' τὸ δρόμο).

Γκρόπιους.— Λοιπὸν;

Σίμος.— Ὁ Μαχμουὺ Πασᾶς ἔδωσε ἐντολὴ νὰ...

Γκρόπιους.— (Μ' ἓνα βίαιο κίνημα τοῦ χεριοῦ, ρίχνοντας μιὰ
 τρομαγμένη ματιά στὸ Γεώργιο Σταῦρο). Σσστ! (Ρίχνει ἄλλη μιὰ
 ματιά πίσω του, ἔπειτα στὸ Σίμο). Ἀκολουθήσε με!

ΑΥΛΑΙΑ

(Στὸ προσεχὲς φύλλο τὸ τέλος).

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΚΩΣΤΑ ΚΑΙΡΟΦΥΛΛΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

ΑΠΟ ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ⁽¹⁾

(1496—1586)

Βραδύτερον ὅμως ὁ φόρος τῆς λιανικῆς πωλήσεως τοῦ οἴνου ἐδόθη εἰς
 ἐνοικιαστήν, ὅπως φαίνεται ἀπὸ ἔγγραφον τῆς 18 Νοεμβρίου 1524 (Σάθα
 Μνημεῖα τόμ. Ε' σελ. 96) διὰ τοῦ ὁποίου ὁ ἐνοικιαστὴς Τζώρτζης Σουριάνος
 ἐκθῆτει εἰς τὴν κυβέρνησιν ὅτι εἶχεν ἐνοικίασιν τὸν φόρον τοῦτον ἀντὶ 330
 δουκάτων διὰ τὸ ἔτος 1523, ἀλλ' ἀτυχῶς κατὰ τοὺς τέσσαρας κυριωτέρους
 μῆνας κατὰ τοὺς ὁποίους θὰ ἐξοδευέτο ὁ οἶκος ἐνέσκηψε πανώλης εἰς τὴν
 νῆσον καὶ συνεπῶς οὔτε οἱ ἐντόπιοι κατηνάλισκον οἶνον οὔτε πλοῖα προσήγ-
 γίζον διὰ νὰ τὸν ἀγοράσουν. Διὰ τὴν αἰτίαν αὐτὴν ὁ ἐνοικιαστὴς ἔμεινεν
 ὀφειλέτης 186 περίπου δουκάτων. Ζητεῖ ὅθεν ἓνα ἢ κυβέρνησις δειχθῇ εὐ-
 σπλαγχνος καὶ τοῦ χαρίσῃ τὸ χρέος τοῦτο. Ἡ κυβέρνησις τὸν ἀπήλλαξε μό-
 νον ἑκατὸν δουκάτων, τὰ δὲ λοιπὰ ὑπέχρεώθη νὰ πληρώσῃ κατὰ δόσεις ἐντὸς
 ὀκταετίας.

Κατὰ τὸ 1539 ἐμάστιζε τὴν Ζάκυνθον σιτοδία. Ἡ Βενετικὴ κυβέρνησις
 λοιπὸν διέταξε τοὺς διοικητὰς Κερκύρας καὶ Κρήτης ὅπως προμηθεύσουν σι-
 τηρὰ εἰς τὴν νῆσον. Πλὴν τούτου διετάχθη πλοῖον ἐρχόμενον ἀπὸ τὴν Κύ-
 προν ὅπως ἐκφορτώσῃ εἰς Ζάκυνθον σιτηρὰ. Καὶ ἀπὸ τὴν Βενετίαν δὲ ἐστάλη
 τὸ πλοῖον τοῦ Μάρκου Σαμαριάτη μὲ 1500 μέτρα (stara) κοινὰ. Ἡ κυβέρ-
 νησις ἐκφράζει πρὸς τὸν Διοικητὴν Ζακύνθου τὴν πεποίθησιν ὅτι μὲ τὰ λη-
 φθέντα ταῦτα μέτρα θὰ κατορθώσουν οἱ κάτοικοι νὰ περάσουν μέχρι τῆς
 νέας συγκομιδῆς. Ἐπιπροσθέτως ἡ κυβέρνησις διατάσσει τὴν Διοίκησιν τῆς
 νήσου ὅπως φροντίσῃ ἵνα κατὰ τὴν νέαν συγκομιδὴν μὴ ἐπιτραπῇ ἡ ἐξαγωγή
 δημητριακῶν καρπῶν, καθὼς ἐπίσης νὰ μὴ ἐπιτραπῇ ἡ ἐξαγωγή οἴνου, διότι
 ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἀμφότερα τὰ προϊόντα χρησιμεύουν διὰ τὴν συντήρησιν τῶν
 κατοίκων, καὶ ὁ βενετικὸς στόλος ἔχει ἀνάγκην νὰ προμηθεύεται οἶνον ἀπὸ
 ἐκεῖ. Εὐρίσκομεν ὅμως τὸ 1545 ἄλλην διαταγὴν (Σάθα Ε' σελ. 104) διὰ τῆς
 ὁποίας αἴρεται ἡ ἀπαγόρευσις ἐξαγωγῆς οἴνου.

* * *

Κατὰ τὸ 1552 εὐρίσκομεν εἰς τὴν Βενετίαν ἓνα Ζακύνθιον, τὸν Ἀντώ-
 νιον Βολτέρραν (Σάθα Μνημεῖα Ε' σελ. 106) εἰδήμονα τῆς τουρκικῆς γλώσ-
 σης. Οὗτος τὸ 1550 προσελήφθη ἀπὸ τὴν Βενετικὴν Κυβέρνησιν ὡς ὑπάλληλος
 μὲ μισθὸν πενήντηντα δουκάτων ἑτησίως, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως ἐντὸς διετίας
 τελειοποιηθῇ εἰς τὴν ἰταλικὴν γλῶσσαν. Μετὰ τὴν τελειοποίησιν του ὑπέβαλ-
 λεν ἀναφορὰν εἰς τὴν Βενετικὴν Κυβέρνησιν ἐκθέτων ὅτι τοῦ ἤτο ἀδύνατον
 νὰ παραμείνῃ μὲ τὸν μισθὸν αὐτὸν εἰς τὴν Βενετίαν, ὅπου ἡ ζωὴ ἦτο πολυ-
 δάπανος. Ἡ Βενετικὴ Κυβέρνησις ἡῤῃσεν τὸν μισθὸν του εἰς ὀγδοήκοντα
 δουκάτα ἑτησίως, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως χρησιμεύῃ ὡς διερμηνεὺς τῆς τουρκικῆς

1) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενον.

καὶ γράφη καὶ μεταφράζῃ ὅλα τὰ τουρκικὰ ἔγγραφα τὰ ὅποια θὰ τοῦ ἔδιδεν ἡ Κυβέρνησις.

Τὸ 1553 οἱ Ζακύνθιοι διαμαρτύρονται εἰς τὴν κυβέρνησιν ἐναντίον τῶν Ἑβραίων (Σάθα, Μνημεῖα Ε' 112):

«Υπάρχουν εἰς τὴν παραλίαν τῆς Ζακύνθου (nel borgo della Marina del Zante) ἄρκετοι Ἑβραῖοι ἀνακατευμένοι με τοὺς Χριστιανούς, καὶ ζοῦν λόγῳ τῆς ἐπικοινωνίας καὶ τοῦ ἐμπορίου τῶν σχεδὸν μαζύ. Ἐκ τούτου προκαλοῦνται σκάνδαλα καὶ παραπτώματα (ὅπως πρὸ τινος καιροῦ εἰς Ἑβραῖος ἐβίασε μίαν χριστιανὴν κόρην). τὰ δὲ σκουπίδια τῶν ρίπτονται πλησίον τῶν ναῶν τοῦ Θεοῦ καὶ με τὰς πονηρίας τῶν καὶ πανουργίας ἐξαπατοῦν τοὺς ἀτυχεῖς χωρικοὺς καὶ τοὺς καταβροχθίζουν ὅλα τὰ εἰσοδήματα, κατ' ἔτος δὲ γεμίζουν ἄρκετὰ βαρέλια κρασί. Διὰ τοῦτο παρακαλοῦμεν ὅπως ἡ Γαληνότης σας εὐαρεστηθῇ νὰ διατάξῃ ὅπως μένουν χωριστὰ οἱ Ἑβραῖοι, τοποθετούμενοι εἰς ὅποιον μέρος ὁ Διοικητὴς ἤθελε νομίση κατάλληλον, ὥστε νὰ μὴ εἶνε ἀνακατευμένοι με τοὺς Χριστιανούς καὶ νὰ μὴ δύνανται νὰ ἀγοράζουν καὶ ἀποθηκεύουν κρασί οὔτε δημητριακοὺς καρποὺς παρὰ μόνον ὅσον χρειάζονται διὰ τὰς οἰκογενεῖας τῶν».

Ἡ Κυβέρνησις ἀπεδέχθη τὰ αἰτήματα ταῦτα καὶ ἔκτοτε οἱ Ἑβραῖοι κατῴκουν εἰς χωριστὴν συνοικίαν, μὴ δυνάμενοι νὰ ἔχουν παρὰ ὅσον οἶνον καὶ σιτηρὰ ἐχρηάζοντο διὰ τὴν οἰκογενεῖάν των.

Μίαν ἄλλην αἴτησιν ὑπέβαλον οἱ Ζακύνθιοι ταυτοχρόνως. Ἡ Κοινότης φαίνεται ὅτι ἀπεφάσισε τὴν πρόσκλησιν ἐπιστήμονος ἱατροῦ διὰ τὴν νῆσον, διὰ τὴν ἀμοιβὴν του δὲ ἐπεβλήθη φορολογία γενικῶς εἰς ὅλους, παρὰ τὴν γνώμην τῆς πλειοψηφίας τῶν κατοίκων. Διὰ τοῦτο παρεκάλεσαν τὴν Κυβέρνησιν νὰ διατάξῃ τὸν Διοικητὴν «νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ νὰ προσληφθῇ εἰς τὴν Κοινότητα ἱατρὸς πληρωνόμενος διὰ φόρου ἐκ μέρους ὅλης τῆς κοινότητος, ἀλλ' ἐὰν κανεὶς ἱατρὸς θελήσῃ νὰ κατοικήσῃ ἐξ ἰδίας προαιρέσεως εἰς τὴν νῆσον Ζακύνθον, νὰ δύνανται νὰ κάθῃται ἐκεῖ καὶ νὰ πληρώνεται με ἐτήσιον φόρον μόνον ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἐκουσὶως θὰ θέλουν νὰ τὸν πληρώνουν, ὅποιος δὲ δὲν θέλει, νὰ μὴ ὑποχρεοῦται κατ' οὐδένα τρόπον νὰ πληρώνῃ τὸν φόρον αὐτόν».

Ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάσισεν ὅπως ὁ ἱατρὸς ὁ ὅποιος θὰ θελήσῃ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Ζακύνθον, λαμβάνει ἀπὸ τὸ δημόσιον ταμεῖον εἴκοσι δουκάτα ἐτησίως καὶ ἐπὶ πλέον ὅ,τι οἱ κάτοικοι ἐκουσὶως θὰ θέλουν νὰ τοῦ δώσουν χωρὶς ὁ ἱατρὸς νὰ δύνανται νὰ ἐπιβάλλῃ ἐτησίαν ἀμοιβὴν ἐκ μέρους τῶν μὴ θελόντων πολιτῶν.

Τὸ ἐπόμενον ἔτος 1554 ἡ Βενετικὴ Κυβέρνησις ἐτροποποίησε τὸ περὶ Ἑβραίων Διάταγμα ἐπὶ τὸ αὐστηρότερον, ἐπεκτείνασα τὴν ἀπαγόρευσιν νὰ ἀγοράζουν πλέον τοῦ ἀπαιτουμένου διὰ τὰς οἰκογενεῖας τῶν ποσοῦ ὄχι μόνον οἶνου καὶ σιτηρῶν ἀλλὰ καὶ βάμβακος, σταφίδος, ἐλαίου, τυροῦ κλπ. Ἐπίσης ἀπηγόρευεν εἰς τοὺς Ἑβραίους τὸ π ρ ο σ τ ὕ χ ι, δηλαδή τὴν τοκογλυφίαν, ἥτοι νὰ δίδουν προκαταβολικῶς χρήματα εἰς τοὺς παραγωγούς ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ τοὺς παραδίδουν τὰ προϊόντα των, διότι «ἄλλως οἱ Ἑβραῖοι ἐντὸς βραχέος χρονικοῦ διαστήματος θὰ κάμουν πένητας ὅλους τοὺς χωρικοὺς». Προσέτι διέταξεν ἡ Κυβέρνησις ὅπως ἐν ἡ περιπτώσει οἱ χωρικοὶ ἔνεκα κακῆς ἐσοδείας δὲν δυνήθουν νὰ πληρώσουν εἰς τοὺς Ἑβραίους ὅλον τὸ χρέος των, νὰ μὴ δύνανται οἱ Ἑβραῖοι νὰ λαμβάνουν τόκον διὰ τὸ ὑπόλοιπον, ἀλλὰ μόνον νὰ δικαιοῦνται εἰς τὴν ἀπαίτησιν τοῦ κεφαλαίου.

Τὴν 16 Νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ 1554, ἡ Γερουσία τῆς Βενετίας συνεζήτησεν ἐκθεσιν τοῦ Διοικητοῦ Ζακύνθου, ἀναφέροντος ὅτι ἔλαβε χώραν σεισμὸς καταστρεπτικὸς εἰς τὴν Ζακύνθον, ὁ ὅποιος ἐπέφερε μεγίστας ζημίας, διότι ὄχι μόνον μέγα μέρος τοῦ τείχους τοῦ φρουρίου ἀλλὰ καὶ πλείσται οἰκίαι κατέρρευσαν, καὶ ζητοῦντος ἐκ μέρους τῶν κατοίκων ὅπως ληφθοῦν μέτρα καὶ παρασχεθῇ συνδρομὴ εἰς τοὺς ἀτυχεῖς κατοίκους τῆς νήσου ταύτης «ἡ ὁποία ἔχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν Βενετίαν». Ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάσισεν ὅπως διασχυθῇ ὁ Διοικητὴς Ζακύνθου νὰ ἐπιδιορθώσῃ ἀμέσως τὸ φρούριον, ταυτοχρόνως δὲ νὰ δοθοῦν εἰς τοὺς πολίτας, ὅπως οὗτοι ἐζήτησαν, σίδηρα καὶ ξυλεία ἀξίας δουκάτων χιλίων, διὰ νὰ ἐπισκευάσουν τὰς οἰκίας των, τὰ χρήματα δὲ αὐτὰ ὑπεχρεοῦτο ἡ κοινότης νὰ ἐπιστρέψῃ κατὰ δόσεις ἐντὸς μιᾶς τριετίας.

Κατωτέρω εὐρίσκομεν ἄλλην αἴτησιν τῆς κοινότητος Ζακύνθου (Σάθα, Μνημεῖα Ε' σελ. 113) τῆς 26 Σεπτεμβρίου 1557, διὰ τῆς ὁποίας ἀναγγέλλει ὅτι τὴν 26ην παρελθόντος Δεκεμβρίου ἐγένετο μέγας σεισμὸς, ὁ ὅποιος ἐκρήμνισε τὰ περισσότερα σπήτια, τὰ δὲ λοιπὰ κατέστησεν ἐτοιμόρροπα, καὶ τὸ φρούριον εἰς πλείστα μέρη κατέστρεψεν, ὥστε νὰ κρημινισθῇ εἰς διάφορα σημεῖα. Ζητοῦν λοιπὸν οἱ κάτοικοι ὅπως τάχιστα ἐπισκευασθῇ τὸ φρούριον, διότι εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν διαρκῆ ἀπειλὴν τῶν Τούρκων, ὅταν δὲ εἶνε ἐν καλῇ καταστάσει τὸ φρούριον δύνανται οἱ κάτοικοι νὰ καταφύγουν ἐκεῖ με τὰς περιουσίας των. Εἶνε ὁμως ἀνάγκη νὰ κτισθῇ με ἄσβεστον καὶ λίθους, καὶ ὄχι προχειρῶς με λάσπην, διότι θὰ πέσῃ ἐκ νέου. Ἡ κυβέρνησις ἐδέχθη τὴν δικαίαν αὐτὴν αἴτησιν.

Κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίαν τῆς Βενετικῆς Γερουσίας συνεζητήθησαν καὶ διάφορα ἄλλα αἰτήματα τῶν Ζακυνθίων, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ τὸ ζήτημα τῆς τοκογλυφίας τῶν Ἑβραίων. Ἰδοὺ ἡ ἑκθεσις τῶν πρεσβευτῶν τῆς Ζακύνθου:

«Οἱ Ἑβραῖοι, οἱ ὅποιοι ἦλθον νὰ κατοικήσουν τὴν νῆσον μας ἔφθασαν πτωχοί, δίδοντες δὲ δάνεια με τόκον εἴκοσι τέσσαρα τοῖς ἑκατὸν καὶ με πολλὰς ἄλλας πράξεις πολὺ περισσότερον τοκογλυφικὰς καὶ ἀρπακτικὰς, ἀπέκτησαν τόσον πλοῦτον ὥστε ὑπάρχουν μετὰ αὐτῶν οἱ ἔχοντες εἰς χρήματα, χρυσὸν καὶ ἄργυρον περιουσίαν μεγαλειτέραν ἀπὸ 20 χιλιάδας δουκάτα, διότι ὅλος ὁ χρυσός, ὁ ἄργυρος καὶ τὰ ὑφάσματα—λινὰ καὶ μεταξωτὰ—ὅλης τῆς νήσου περιήλθεν εἰς χεῖρας των, λόγῳ τῆς σιτοδίας καὶ τῶν κακῶν καιρῶν. Ὁ Διοικητὴς Ζακύνθου, εὐρὼν ὑπερβολικὴν τὴν τοκογλυφίαν τῶν 24 τοῖς ἑκατὸν, ἀπεφάσισεν ὅπως ὁ τόκος μὴ ὑπερβαίνῃ τὰ 15 τοῖς ἑκατὸν. Ἀλλ' οἱ Ἑβραῖοι, με τὸ σύνθημα πείσμα των, συνήλθον εἰς τὴν συναγωγὴν των καὶ ὠρκίσθησαν κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς νὰ μὴ δανείσῃ με 15 τοῖς ἑκατὸν, ὑποθέτοντες ὅτι οἱ κάτοικοι, μὴ εὐρίσκοντες δάνεια, θὰ ἠναγκάζοντο νὰ τρέχουν εἰς αὐτοὺς καὶ θὰ ἐδάνειζον οὕτω με 24 τοῖς ἑκατὸν. Τὸ τοιοῦτον ἐπέφερε στενοχωρίαν εἰς τοὺς ἀπόρους, οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν ἀπὸ ποῦ νὰ ἐξοικονομήσουν χρήματα. Τοιοῦτοτρόπως οἱ Ἑβραῖοι θὰ καταπατήσουν τὰς διαταγὰς τῆς κυβερνήσεως, ἐὰν αὕτη δὲν λάβῃ τὰ ἀρμόζοντα μέτρα. Οἱ Ζακύνθιοι προτείνουν εἰς τὴν Βενετικὴν κυβέρνησιν νὰ ἐπιμείνῃ εἰς τὸν τόκον τῶν 15 τοῖς ἑκατὸν, ἐὰν δὲ ἀρνηθοῦν οἱ Ἑβραῖοι, νὰ ἐκδιωχθοῦν ἀπὸ τὴν νῆσον. Ταυτοχρόνως δὲ προτείνουν ὅπως ἐπιτραπῇ εἰς τὴν κοινότητα νὰ ἐξεύρῃ χρήματα διὰ τὴν ἰδρυσιν ἐνὸς Ἐνεχυροδανειστηρίου, τὸ ὅποion θὰ δανείξῃ με χαμηλότερον τόκον καὶ φιλανθρωπικωτέρους ὅρους.

Ἡ κυβέρνησις ἐδέχθη τὴν ἀπόφασιν τοῦ Διοικητοῦ Ζακύνθου τῆς 20 Δεκεμβρίου 1556, ὅπως ὁ τόκος μὴ ὑπερβαίνῃ τὰ 15 τοῖς ἑκατὸν. Δὲν κάμνει

ὁμως λόγον διὰ τὴν πρότασιν περὶ ἰδρύσεως ἐνεχυροδανειστηρίου. Καθὼς γνωρίζομεν ἐξ ἄλλων πληροφοριῶν, τὸ φιλάνθρωπον σύστημα ἰδρύσεως ἐνεχυροδανειστηρίου ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν ἐν Ζακύνθῳ τὸ 1670.

* * *

Μία ἀπὸ τὰς μεγαλειτέρας μάστιγας διὰ τὰς νήσους ἦσαν αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν κουρσάρων. Ἀπὸ διαταγὴν τῆς Βενετικῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν Προνοητὴν Ζακύνθου τῆς 4 Ἰανουαρίου 1566 πληροφοροῦμεθα ὅτι λόγῳ τῶν ζημιῶν τὰς ὁποίας ἔκαμνον αἱ φουσαι τῶν κουρσάρων, ἐγκατελείφθησαν αἱ γαῖαι αἱ εὐρισκόμεναι εἰς τὸ Ἀργάσι ἀκαλλιέργητοι λόγῳ τοῦ φόβου τὸν ὁποῖον εἶχον οἱ ἐκεῖ κάτοικοι μήπως αἰχμαλωτισθοῦν, ὅπως συνέβη εἰς πολλοὺς.

Ἐπειδὴ δὲ μερικοὶ ἰδιοκτῆται γαιῶν ἐπανήλθον καὶ ἤρχισαν νὰ τὰς καλλιεργοῦν καὶ ἄλλοι δὲ θὰ μετέβαινον ἐὰν ἦσαν ἀσφαλῆς ἀπὸ τῶν πειρατῶν, διὰ τοῦτο ἐζητήθη ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν ὅπως εἰς τὸ μέρος ἐκείνου διαμένουν εἴκοσι ἔφιπποι στρατιῶται, ἀπὸ τῶν ὑπάρχοντες εἰς τὴν φρουρὰν τῆς νήσου, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς σπορᾶς καὶ τῆς συγκομιδῆς. Ἡ Κυβέρνησις διέταξεν ἀμέσως τὸν Διοικητὴν ὅπως τοποθετήσῃ τὴν ζητούμενην φρουρὰν, συνιστάσῃ ὅπως ὁ Διοικητὴς προτρέψῃ τοὺς κατοίκους νὰ προβῶσιν εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ Ἀργασιοῦ.

Εἰς τὸν Ἰωαννίκιον Μαρκόπουλον, Ζακύνθιον, ἐπίσκοπον τοῦ Ρέοντος, τῆς περιοχῆς Μονεμβασίας, ἡ Βενετικὴ Κυβέρνησις μετὰ τὴν ἄλυσιν τῆς ἐπισκοπῆς του ὑπὸ τῶν Τούρκων, παρεχώρησεν εἰς τὴν Ζάκυνθον μίαν ἀπὸ τὰς πέντε ἐκκλησίας τῆς Ζακύνθου τὰς ὁποίας συνήθως διαθέτει ἐκεῖ ἡ Διοίκησις, μὲ ὅλα τὰ εἰσοδήματα τῆς, τὴν πρώτην ἢ ὅποια θὰ κενωθῇ, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως ὅπως εἰς τὴν αἵτησιν του δηλώσῃ ὅτι δέχεται νὰ μὴ δύναται οὗτος νὰ ἐξασκῇ καμμίαν ἐπισκοπικὴν ἐξουσίαν εἰς τὴν νήσον Ζάκυνθον (Σάθα Ε' σελ. 107). Ἀπὸ ἄλλο ἔγγραφο τοῦ Μαρτίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους φαίνεται ὅτι μετὰ τὴν ἄφικσιν τοῦ Μαρκόπουλου εἰς τὴν Ζάκυνθον ἐγεννήθησαν διχόνοια καὶ ἔριδες μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ τοπικοῦ ἐπισκόπου, διότι ὁ Μαρκόπουλος ἠθέλη νὰ ἐξασκῇ τὰ ἐπισκοπικὰ καθήκοντά του, πρὸς ζημίαν ἠθικὴν καὶ ὕλικήν τοῦ τακτικοῦ ἐπισκόπου. Ἀλλὰ κατόπιν ἐπεμβάσεως τοῦ Διοικητοῦ Φραγκίσκου Μπάριμπαρο, ὁ Μαρκόπουλος ἐδῆλωσεν ὅτι ἐδέχετο νὰ μείνῃ εἰς τὴν Ζάκυνθον καὶ λάβῃ μίαν ἐκκλησίαν χωρὶς νὰ ἐξασκῇ τὰ ἐπισκοπικὰ αὐτοῦ χρέη. Εἶχε δὲ λάβῃ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας τοῦ Φιολίτη.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐγεννήθη ἄλλο ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα. ὡς ἐμφαίνεται ἀπὸ ἀπόφασιν τῆς 15. Ἰουλίου 1553 τῆς Βενετικῆς Κυβερνήσεως.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1495 ὁ Διοικητὴς Ἀντώνιος Γριμάνης παρεχώρησεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Νικολάου τῶν Ξένων (τὴν σημερινὴν Μητρόπολιν) ἔδαφος 352 περίπου βημάτων, συνορευόμενον μὲ τὴν ἐκκλησίαν αὐτήν. Εἷς τὸ ἔδαφος αὐτὸ ἐκτίσθησαν οἰκίαι μικραὶ, αἱ ὁποῖαι ἐπλήρωνον μικρὸν ἔδαφον, ὁ ἱερεὺς δὲ ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ δίδῃ εἰς τὴν Διοίκησιν, εἰς ἔνδειξιν κυριότητος, μίαν λίτραν κερὶ ἐτησίως, καὶ νὰ ἱερουργῇ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξεδόθη ἡ προκειμένη ἀπόφασις ὁ τότε ἱερεὺς Παῦλος Μαζοῆς εἶχεν εἰσόδημα ἀπὸ τὸ ἔδαφον ὁμοῖον τῶν οἰκίῶν τούτων ἑνδεκα δουκάτα, ἀλλὰ κατὰ τὸ 1548 ὁ τότε Διοικητὴς ἐπέβαλεν εἰς τοὺς κατοικοῦντας τοὺς οἰκίσκους τούτους φόρον τεσσάρων ἄσπρων δι' ἐκάστην οἰκίαν. Τὸ τοιοῦτον παρεβίαζε τὰ κεκτημένα δικαιώματα τοῦ ἱερέως καὶ ἐστέρει αὐτὸν τῶν πόρων τῆς ζωῆς.

BIBLIOGRAPHIE IONIENNE

(Προσθῆκαι καὶ διορθώσεις)

50—Τρύφων ἡ περὶ ἀναδοχῆς καὶ Πείσανδρος ἡ περὶ στασιδίου. Διάλογοι δύο Ἐκκλησιαστικοί, συγγραφέντες καὶ ἐκδοθέντες ὑπὸ Ἀναστασίου Μανροκεφάλου, δαπάνη Ἐλευθερίου Σχινᾶ, Θετταλομάγνητος, τοῦ Ταγματάρχου Πυροβολικοῦ. Ἐν Ναυπλίῳ, ἐκ τῆς τυπογραφίας Κ. Ἰωαννίδου 1847.

Εἰς 8ον, σελ. 48· ἐν σελ. 3 ἀφιέρωσις τοῦ συγγραφέως πρὸς τὸν πανιερώτ. Ἁγίον Παῖσιον (Καίσαρεας) σελ. 4 προλεγόμενα τοῦ ἰδίου πρὸς τοὺς ἀναγνώστας.

51—Die Ionier vor der ionischen wanderung von Ernst. Curtius. Berlin, verlag. von wilhelm hertz, (bessersche buch handlung.) 1855.

Εἰς 8ον, σελ. 55+56.

52.—Λόγος Δε· Ἐπιτάφιος εἰς τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου ποιητοῦ τῶν Ἑλλήνων Διονυσίου Σολωμοῦ· συντεθείς ὑπὸ Ἀγγέλου Δ. Ζήττου τοῦ Δικηγόρου καὶ ἐκφωνηθείς παρ' αὐτοῦ κατὰ τὴν 23 Φεβρουαρίου τῶν 1857 εἰς τὸν θεῖον Ναὸν τῶν Ἁγίων Πάντων, εἰς τὸ πανένδοξον ὑπὲρ τῆς ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς του συλλεϊτουργον. Ἐν Ζακύνθῳ, τυπογραφεῖον ὁ Παρνασσὸς Σεργίου Χ. Ραφτάνη, Διευθυνόμενον ὑπὸ Νέστορος Ι. Ταρουσσοπούλου 1857.

Εἰς 8ον, σελ. 8· προσφέρεται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως εἰς τὸν Ἰππ. Δημ. Σολομόν, Γερουσιαστήν. Εἰς τὴν τρίτην σελίδα ὑπάρχει ὥδη ἐκ τεσσάρων στροφῶν, ὧν ἡ τελευταία ὁμοία τῇ πρώτῃ :

Ὡ Ἑλλὰς σταύρωσ' τὰ χέρια
Μὲ γεμῆνεν κεφαλὴν,
Καὶ γονάτισε καὶ κλαῦσε
Σοῦμόν τὸν ποιητὴν.

Καὶ μὲ δάκρυ' Ἐλευθερίας
Ὅπ' ἀνέλαβες δι' αὐτόν . . .
Κλαῦσε, κλαῦσε πενθοφόρα
Τὸν Διονύσιον Σολομόν.

Ὅπ' ἀπεβίωσε κ' ἐτάφη
Εἰς τῶν Κερκυραίων τὴν γῆ,
Καὶ ἡ Πατρίς του περιμένει
Τὰ ὁσπ' αὐτοῦ νὰ δεχθῇ.

Δημοτικὴ Φωσκολ. Βιβλιοθήκη (Ἐν Ζακύνθῳ) Δωρεά Δεβιάξη θ. 3. 330 Μ').

53—Ὁ ἐξόριστος ἡ ἡ μελανὴ αἵθουσα, ἱστορημα ὑπὸ Διονυσίου Μονδίνου· ἐκδοθὲν δαπάνη Ἰω. Κασσανδρέως καὶ Συντρ. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς Αὐγῆς. (ὁδὸς Πραξιτέλους) 1858.

Εἰς 8ον, σελ. 55+203· ἀφιερῶνται τῇ λαμπροτάτῃ Κυρίᾳ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΒΑΡΟΝΕΣΣΗ Σ. ΣΙΝΑ — διαίρεται εἰς 157· μέρη.

54 — Λόγος Κ. Ἀσωπίου ἐπὶ τῆς δευτέρας αὐτοῦ Πρυτανείας, τῇ ΚΕ'. Σεπτεμβρίου 1856, ἐκ τοῦ νέου νῦν μετὰ εἰκονογραφικῶν ἐκδιδόμενος. Ἀ θ ἡ ν ἡ σ ι, τύποις Π. Α. Σακελλαρίου (Κατὰ τὴν ὁδὸν Εὐαγγελιστρίας, ἀριθ. 44) 1858.

Εἰς 8ον, σελ. VST·+335 μετὰ πέντε χαρτῶν εἰς τὸ τέλος· ἐν σελ. 81 περατοῦται ὁ λόγος ἐκ σελ. 85 ἕως τέλους σημειώσεις.

55 — The Oriental year-Book for 1860; being bissextile or Leap year. Containinc the gregorian, Greek, armenian, jewish, and Mohammedam ca-

lendars. A compendium of useful information on subjects of general interest, Edited by S. Richard shepherd... Smurra (printed by deveroni et son-giollì 98, sultanie street).

Εἰς 8ον, σελ. 160+1 χάρτην. Ἐν σελ. 88—115 — Αἱ Ἰόνιοι Νῆσοι — σύντομος ἱστορία τῶν ἐπτὰ νήσων.

56—Πραγματεία περὶ τοῦ γενομένου τῷ 1867ω Ἰανουαρίου 23ῃ σεισμοῦ τῆς Κεφαλληνίας, ὑπὸ Ι. Φ. Ἰουλίου Σμιτίου, Διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἀστεροσκοπείου, μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ Ἡρ. Μητσοπούλου. Ἐν Ἀθ. ἡναις, ἐκ τοῦ Ἐθν. Τυπογραφείου 1867.

Εἰς 8ον, σελ. 30 καὶ μία λευκή.

ΔΙΟΝ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΥ ΕΝ Τῇ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΔΕΒΙΑΖΗ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ II

Κεφαλληνία 1/13 ἀπριλίου 1882

Φίλε Κε Δε Βιάζη,

Ἐπιθυμοῦσα νὰ μοῦ ἔκανες τὴν χάριν νὰ βάλῃς εἰς μίαν ἀπὸ τὰς ἐφημερίδας τῆς Ζακύνθου τὴν ἀκόλουθον εἰδοποίησιν,

«Ποιοῦνται κῆποι εἰς Ζάκυνθον, ἀντίκρυ Ἀγίας Αἰκατερίνης, βατσελίων > Ἐνδεκα ὥς ἑγγυστα. Δίδουν χρονικὸ πάχτο δρ. 318, μὲ κάθε ἀσφάλειαν > τοῦ ἀγοραστοῦ. Διὰ δρ. 6.000, πληρωτέας ἀμέσως. Ἡ τιμὴ ἀμείωτος. Ὁ > ἐπιθυμῶν, ἀποτανθεῖτω εἰς τὸν ἰδιοκτήτην Κον Ἀνδ. Λασκαράτον, εἰς Κε- > φαλληνίαν.»

Ἄν δὲ εἶναι τυπογραφικὴ πληρωμή, σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ γράψῃς ὅ,τι ἐξοδέψῃς, διὰ νὰ σοῦ ἐμβάσω τὰ ἐξοδὰ σου εἰς γραμματόσημα.

Εἰμαι ὁ πάντα φίλος σου

ΑΝΔ. ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ

(Ἐπιστολὴ ὑπ' ἀριθ. 1750 Θ. 77, Φάκελλ. 2300).

ΕΠΙΣΤΟΛΗ III

Κεφαλληνία, 15 δεκεμβρίου 1890

Φίλτατε Κε Δε Βιάζη,

Ἀποκρένομαι εὐθὺς εἰς τὸ χθεσινὸ γράμμα σας, μῶλις λαβαιμένο.

Ἀπὸ τὴν Κεφαλονιά δὲν ἐλείψανε ποτὲ Ἰταλοὶ διδάσκοντες καὶ τὴν γλῶσσαν τους καὶ ἄλλα ἀκόμη ὠφέλημα μαθήματα.... Ἐγνώρισα τὸν Κύριον Nannucci, ὅστις ἔγραψε ἐδῶ ἓνα trattato di Rettorica, ἦτον πρόσφυγας, καὶ τὸ ἀνέθεσεν εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ πενθεροῦ μου Κοριαλένια, ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶχε λάβει μεγάλην φιλοξένειαν.

Τὸν Nannucci τοῦτον θὰ τὸν γνωρίζετε καὶ σεῖς, ἐπειδὴ ἐτελείωσε μέλος τῆς Crusia. Ἐγραψε δὲ καὶ ἄλλα πολλά. Καὶ αὐτὸς διδασκαλὸς μου.

Εἰμαι δὲ ὁ φίλος

ΑΝΔ. ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ

(Ἐπιστολὴ ὑπ' ἀριθ. 1752 Θ. 77, Φάκελλ. 3.200).

ΔΙΟΝ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ο ΨΥΧΑΡΗΣ

Ἡ μετακομιδὴ τῆς σωροῦ τοῦ Ψυχάρη ποῦ εἶχε ὀριστεῖ γιὰ τὶς 27 τοῦ Σεπτεμβρίου ἔ. ἔ. 1931 ἀνεβλήθηκε γιὰ λίγο καιρό. Ὁ λόγος τῆς ἀναβολῆς εἶναι πὼς τὸ μαρμάρينو μνημεῖο ποῦ ἡ οἰκογένεια Ψυχάρη εἶχε σχεδιάσει, δὲν πρόφτασε νὰ στηθῇ στὴ Χίο, κ' ἔτσι δὲν ἦταν τρόπος νὰ γίνῃ ἡ μεταφορὰ. Τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας πῆρε τὴν πρωτοβουλία νὰ σχηματίσῃ μιὰ μεγάλη Ἐπιτροπὴ Τιμῆς ποῦ θὰ διοργάνωνε τὴν τελετὴ τῆς μετακομιδῆς καὶ ποῦ σ' αὐτὴ θὰ λάβαιναν μέρος τὸ Πανεπιστήμιο, ἡ Ἀκαδημία, τὸ Πολυτεχνεῖο, ἡ Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν, ὁ Σύνδεσμος Συντακτῶν κ' ἄλλες ὁργανώσεις. Ὁ Δῆμος τῆς Χίου ἐτοίμαζε συγκινητικὴ ὑποδοχὴ στὸ σκῆνωμα τοῦ Μεγάλου Τέκνου του. Ὅλ' αὐτὰ βέβαια θὰ γίνουν ἀργότερα ὅταν τὰ ἐμπόδια λείψουν καὶ τὰ πράγματα τακτοποιηθοῦνε.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΟΥΖΑΚΗΣ

Ἡ «Ἰόνιος Ἀνθολογία» πενθεῖ τὸ θάνατο ἐπιλέκτου συνεργάτου της, τοῦ Παν. Μουζάκη, προέδρου τοῦ Δικηγορικοῦ συλλόγου Ζακύνθου καὶ Σεβασμίου τῆς ἐκεῖ Τεκτονικῆς Στοᾶς. Ὑπῆρξε ἐκ τῶν κορυφαίων νομομαθῶν καὶ ἡ κλασσικὴ καὶ γενικὴ μόρφωσή του ἦταν ἀπὸ τὰς σπανίας. Ὁ ἓνας μετὰ τὸν ἄλλον ἐκλείπουν εἰς τὴν Ἐπτάνησον ἐκεῖνοι ποῦ διετήρησαν τὴν φήμην της ὡς ἀνεπτυγμένης καὶ πολιτισμένης. Καὶ δυστυχῶς δὲν ἀναπληροῦνται. Ἡ κατὰπτωσις εἶναι βραδεία ἀλλὰ καὶ συνεχής.

Ο "ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ", ΣΤΟ ΣΤΑΔΙΟ

Λίγως νὰ θελήσουμε νὰ θίξουμε τοὺς ἐκτελεστὰς πού, ἄλλωστε, ἦσαν οἱ ἴδιοι τῶν Δελφῶν δὲν μπορούμε παρὰ νὰ συμφωνήσουμε μὲ τὴ γενικὴ γνώμη, πὼς ἡ ἔμπνευση τῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ Σταδίου ἦταν ἀτυχέστατη. Ὅχι μόνο ὁ τόπος λόγῳ τοῦ πολυθόρυβου ἦταν ἐντελῶς ἀκατάστατος, ὅχι μόνο ἡ ὥρα καὶ ὁ καιρὸς ἦταν αἰτία τῆς ἀποτυχίας, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀταξία ποῦ ἀκολούθησε καὶ ἡ ἔλλειψη τῆς ποιητικῆς πνοῆς ποῦ εἶχε δώσει τὸν καλλιτεχνικὸ τόνο στὸ ἀθάνατο ἔργο στοὺς Δελφοὺς, ἦταν ἡ ἀφορμὴ ὥστε οἱ χιλιάδες τῶν θεατῶν νὰ στραφοῦν ψυχικὰ στὸν ποιητὴ ἐκεῖνο ποῦ ἀφιέρωσε τὴ ζωὴ του καὶ τὴν περιουσίαν του σὲ ἓνα σύμβολο καὶ σ' ἓνα ὑπέροχο ἔργο.

Ὁ κ. Μποῦρλος ἐδίδασκε ἀληθινὰ ὠραία, ἀλλὰ ὅλα τὰ στοιχεῖα καὶ ἡ ψυχολογία ἀκόμη τοῦ κόσμου τοῦ ἦταν ἐνάντια.

ΕΝΩΣΙΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

Κατὰ τὴν τελευταία γενικὴ συνέλευση ἐξελέγη Πρόεδρος τῆς Ἐνώσεως ὁ ποιητὴς Μιλτ. Μαλακάσης. Γραμματεὺς ὁ κ. Α. Μελαχρινός. — Σύμβουλοι ὁ κ. Μιχ. Ἀργυρόπουλος κ.τ.λ.

Στὴν ἴδια συνεδρίαση ἐξελέγησαν παμψηφεί μέλη ὁ κ. Α. Κουντουράς ἐκπαιδευτικὸς Σύμβουλος, ἡ Κα Μαριέττα Μινώτου, ὁ κ. Βελ. Φρέρης.

Τὰ γραφεῖα τῆς «Ἰονίου Ἀνθολογίας» μεταφέρθηκαν ὀριστικὰ ὁδὸς Κόδρου 5.

ἀπὸ ἑνα σύμβολο τῆς δόξας τῆς· εἴκοσι ἑπτὰ μεγάλες στήλες συμβολίζουν τὶς εἴκοσι ἑπτὰ νίκες τοῦ τελευταίου πολέμου τῆς· ἑνας μικροῦτσινος λόφος εἶναι τὸ σύμβολο τῆς ἀναγεννώμενης πατρίδας· ἕνα καρὰβι ἑτοιμο ν' ἀποπλεύσει εἶναι ἡ μελλοντικὴ ἐπιβολὴ τῆς 'Ιταλίας. Ὁ ἀφοσιωμένος γυῖος ποῦ σὲ μιὰ γωνιά τοῦ γραφείου του ἔχει στήσει τὸ ἄγαλμα τῆς μητέρας του σὲ φυσικὸ μέγεθος καὶ μπροστά τῆς καίει ἕνα ἄσβεστο καντήλι, σὰν μπροστά σὲ εἰκόνα ἁγίου.

Μέσα στοὺς τόσους διαγωνιζόμενους ποὺ γράφανε τὴ βιογραφία τοῦ ποιητοῦ εἶναι καὶ πολλοὶ διάσημοι πλέον συγγραφεῖς· ὁ Μποργκέζε, ὁ Τραβέρσι, ὁ Μορέλλι. ἄνθρωποι ποὺ γιὰ χρόνια τώρα στάθηκε αὐτὸ ἡ κύρια ἀσχολία τους. Ὅμως ἀπόμειναν ὅλοι στὰ κρύα τοῦ λουτροῦ, γιατί ὁ ποιητὴς στὴν χώρα του μοιάζει μὲ ἀπόλυτον ἄρχοντα ποὺ ἐπιβάλλει νὰ γίνεται ὅ,τι αὐτὸς θελήσει. Ἐχτὸς ἀπὸ τὴ βιογραφία τοῦ Σοντίνι βραβεύτηκε καὶ μιὰ ἄλλη τοῦ Τζιανάντονι μὲ δέκα χιλιάδες λιρέτες, τῆς ὁποίας πολὺ πρὶν ὁ Ντ' Ἀνούντσιο προέξοφλοῦσε τὴν ἐπιτυχία σὲ τηλεγράφημά στὸ συγγραφεῖα τῆς «Χωρὶς περιστροφές, σὰς λέω πὼς τὸ ἔργο σας θὰ συμπεριληφθεῖ στὰ βραβεῖα».

Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ οἱ δύο βραβευμένες βιογραφίες φαίνεται πὼς ἔγιναν ὑπὸ τὴν ἄμεσὴν τοῦ ἔγκρισή, ὁ φιλολογικὸς κόσμος τῆς 'Ιταλίας ἔχει γίνει ἀνάστατος καὶ ἀπαιτεῖ τὴν προκήρυξη νέου διαγωνισμοῦ. Καὶ δὲν εἶναι καθόλου ἀπίθανο νὰ γίνει.

ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

ΣΥΛΒΙΟΥ — «Τὰ Μάγια» καὶ ἄλλα διηγήματα. Σμυρνέτικες ἡθοιογραφίες.

Εἶμαι ἕνας ἀπὸ κείνους ποὺ θαροῦν γι' ἀδυναμία, στὰ ἔργα τῆς πρόξας, τὸν ἱποκειμενισμό, τὴν ἀνάλυση καὶ τὴ φτώχεια ἢ τὴ συμβατικότητα τοῦ διαλόγου. Ὅχι γιατί ὁ διάλογος εἶναι ἕνα ριζικὸ φυλετικὸ μας γνώρισμα, ἑλληνικόν. Ἀλλὰ γιατί εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς δημιουργίας. «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος» λέγει τὸ ρητό—ποῦ κ' ἐδῶ ἔχει τὴν ἀνάλογον ἐφαρμογὴν του. Πὼς νὰ ζήσῃ ἕνας τύπος, ἕνα πρόσωπο μέσα στὸ διήγημα, ὅταν δὲ μιλή, καὶ ὅταν μόνον ὁ συγγραφεὺς μιλή γιὰ λογαριασμό του;

Μέσα στὰ διηγήματα τοῦ κ. Συλβίου ἀπόλαυσα ὄχι ἀπλῶς τὴν ὁμιλία, μὰ τὴ φλυαρία, τὴν πολυλογία, τὴν περιφρασὴν σὲ ὅλη τῆς τὴν ἀφθονία! Ἄν ἔγραφα ρητορικώτερά, θὰ ἔκανα ἀποστροφή στοὺς νέους, νὰ πάρουν ἐδῶ μαθήματα διαλόγου. Νομίζει κανεὶς, ἀλήθεια, πὼς ὁ συγγραφεὺς ἔχει τοὺς ἀνθρώπους του κάτω ἀπὸ τὰ παρὰθυρά του, μιὰ μεγάλῃ «ροῦγα», ἀνεξάντλητη, ὅπου παίζεται ἀκατάπαυστα ἡ «ἀνθρώπινη κωμωδία». Τόσο καλὰ, τόσο φυσικὰ, τόσο ικανοποιητικὰ τοὺς ἀκοῦς νὰ μιλοῦν! Εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ μοῦ ἄρесе τὸ ἴδιο, καὶ ἂν ἐδιάβαζα σ' αὐτοὺς τοὺς διαλόγους καὶ πράγματ' ἵσχετα μὲ τὸ κείμενο, ἢ ἐντελῶς συνειδημένα καὶ τυπικὰ: τόση εἶναι ἡ χαρὰ ποὺ μᾶς χαρίζει, στὴν ὥρα τῆς, ἢ φυσικότης.

Ἀλλ' οἱ διάλογοι αὐτοὶ εἶναι καὶ ἔξυπνοι, μὰ καὶ γεμάτοι ἀπὸ λεπτομέρειες ζωητάνες, ὅσο καὶ γραφικὲς μιᾶς πλουσιώτατης αὐτικῆς λαογραφίας. Παραδείγματος χάριν, στὰ «Μάγια». Ἡ προσκαλεσμένη γιάτρουσα γὰ νὰ ἐξορκίσῃ τὴν ἀρρώστια τῆς Πιπίνας, βλέπει πὼς κάθε γιαντρεία εἶναι περιττὴ στὸν ἐπιθανάτιό της μαρμαρόμο. Μὰ τί νὰ πῇ; Νὰ φύγῃ ἄπρακτη, νὰ ντροπιάσῃ τὴν τέχνην τῆς καὶ νὰ μὴν πάρῃ τίποτα καὶ γιὰ τὸν κόπο τῆς; Ἐπειτα, ν' ἀφήσῃ ἀπαρηγόρητη καὶ τὴ φτώχεια τῆς μητέρας, ποὺ ἀρχίζει τὰ κλάματα;

—Μὴν κλαῖς, κυρά μου· οἱ ἄνθρωποι ἀπελπίζοντε, μὰ ὁ Θεὸς—ποὺ δόξα νὰ ᾄῃ!—πάντα μᾶς δίνει ἐλπίδες».

Μποροῦσε νὰ βγῇ σοφώτερος καὶ συνάμα πυνθικώτερος, χρησιμοδοτικώτερος, συμβιβασμὸς;

Χαριτωμένη λαογραφία συμφύρεται μὲ τὶς καθημερινὲς αὐτὲς μιξέριες τῆς ἀνατολικῆς μικροαστικῆς ζωῆς. Ἀπὸ τὴ γέννα καὶ τὴ βάφτισή, ὡς τὴν ἀρρώστια καὶ τὸ θάνατο. Ὁ ἔρωτας βέβαια εἶναι ὁ σπουδαιότερος σταθμὸς. Ἐννοεῖται πὼς δὲν ἔχει τίποτε τὸ ρομαντικόν: καὶ αὐτός, τὴ μικροαστικὴ σφραγίδα: τὴ ζήλεια, τὴν παυνοργία, τὴν παρεξήγηση, ἢ τὴ λαθραία ἱκανοποίησίν του.

Εἶναι τάχα ἡ γυναικεία ἀποψη τοῦ ἔρωτος;

Γιατί ὅλα τὰ διηγήματα τοῦ κ. Συλβίου,—καθὼς καὶ ὅλα τὰ «Εἰδύλλια» τοῦ κ. Νίκου Χατζάρα,—εἶναι γραμμένα μέσα ἀπὸ τὸ ποῖσμα τῆς γυναικός. Ἡ ἀδυναμία καὶ μυστικὸπάδη φύση τῆς (ποῦ εἶχε λοξοδρομήσει, ἄλλοτε, μέσα σὲ πολυπλοκώτατη μεταφυσικὴ), στὸν καιρὸ ποὺ γράφει ὁ συγγραφεὺς, εἶναι, φαίνεται, παντοδύναμη κυβερνήτρια. Ὅχι μόνον δίνει τὸ κέντρο τοῦ βάρους σὲ κάθε υπόθεσι, μὰ καὶ γεμίζει μόνη τῆς ὅλη τὴ σκηνή: ὁ ἄνδρας ἀπομένει στὸ πλαίσιο,—στοιχεῖο διακοσμικόν, ὅταν δὲν ἀπουσιάζῃ ὅλως διόλου. Ἄν στὰ «Εἰδύλλια» τοῦ κ. Χατζάρα ὑπάρχῃ τὸ «Θῆλυ»,—ὡς τὴν ἐποχὴ τῆς πρώτης μητροτήτας,—στὰ «Μάγια» τοῦ κ. Συλβίου ὑπάρχει ἡ γυναικεία,—ἀπὸ τὴ μητροτητα καὶ ἴστερα. Ποῦ εἶναι ἡ πατριαρχικὴ οἰκογένεια; ἡ οἰκογενειακὴ γερουσία, ὅπου ἡ κόρη δὲν ἔχει λόγον οὔτε γιὰ τὰ ἱερωτέρὰ τῆς πεπωμένα; Ἐδῶ, μιὰ ἀκαταγώνιστη γυναικοκρατία, ἐμπρὸς στὴν ὁποία ἡ «Ἀντισοφία» τοῦ Ἀριστοφάνους θὰ ἦταν ἀρχαῖα μαθήτρα...

Ἀφήνοντας τὸ παραπάνω ἐρώτημα δίχως ἀπάντησι, σημειώνομε τέλος καὶ τὶς ἐλλείψεις τῶν διασκεδαστικῶν αὐτῶν ἱστοριῶν. Καὶ ἡ σπουδαιότερή τους, εἶναι ἡ κακὴ τεχνικὴ. Εἶναι τόσο, ἀλήθεια, κακὴ, τόσο στερεότυπη, τόσο δανεικὴ πολλὰς φορὲς, ποὺ κατεβάζει τὸ ἔργο τοῦ κ. Συλβίου στὸ ἐπίπεδο τοῦ φθινοῦ, συνοικιακοῦ γέλοιου, τοῦ βεβιασμένου κωμικοῦ, ποὺ εἶναι καθαρὴ σύμβασις καὶ ἀνοχή,—ἐνῶ θὰ ἦταν ἀξία καλύτερης τύχης. Ὁ κ. Συλβίος δὲν ἤθελε νὰ κοπιᾷ λίγο, τοῦλάχιστον τὴν τελευταία στιγμὴ: γιατί ὅλα τὰ ἄλλα εἶμαι βέβαιος πὼς τὰ βόηξε καὶ τὰ γράφει χωρὶς καθόλου προσπάθεια καὶ ἐκζητήσι καὶ κόπο!

ΤΕΛΛΟΣ ΛΕΓΕΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

— Ἀπ. Μαρμελὴ: «Πέρα ἀπ' τ' ἀνθρώπινα» (μέρος πρῶτο), ποιητικὴ συλλογὴ, Ἀθήνα 1931.

— C. Brighenti: Luciano «Dialoghi», con introduzione e note. Editore Cristofari Milano, lire 7.

— Σοπεγγάουερ: «Σκέψεις καὶ ἀποσπάσματα». Μετάφρασις Τάκη Μπαρλᾶ. «Σύγχρονη σκέψις» ἀρ. 30, ἐκδότης Γκοβόστης, Ἀθήνα 1931, δρχ. 6.

— Ἀ. Προκοπίου: «Ὁ Γκρέκο καὶ ἡ ἐποχὴ του». «Σύγχρονη σκέψις» ἀρ. 28, δρχ. 6.

— Δημ. Μ. Σάργου (Ἐκπαιδευτικὸν Συμβούλου): «Ὁ Κύνλωτας τοῦ Ἐδρυπιδῆ» σὲ δημοτικὸς στίχους μὲ σημειώματα ἐρμηνευτικὰ. Ἀθήνα, 1931.

— Γ. Κοτζιούλα: «Ὁ Στρατὴς Μυρβήλης καὶ ἡ πολεμικὴ λογοτεχνία». Ἀθήνα, 1931, δρχ. 15.

— Κας Π. Ἀργυροπούλου καὶ ἄλλων Ἀθηναίων: «Γραμματικὴ». Τύποι καὶ κανόνες τῆς κοινῆς ὁμιλουμένης νεοελληνικῆς. Ἀθήνα, 1931, δρχ. 15.

— Μ. Βάλσα: «Διγενής», παραβολὴ μονόπρακτο καὶ παράσα σοβαρὴ, ποὺ καταλήγει ἀπὸ ἕνα ἡλίθιο διδόμενον σὲ μιὰ λυπηρὴ διαπίστωση. Πόλη, 1931, γρόσια 40.

— Δημ. Π. Πασχάλη: «Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Μονήσιος Γ'».

δ Βαρδάλης, 1662—1665», Ἀθήναι, 1931. — (Ἀνατύψεις ἐκ τῶν «Ἐνα-
σίμων», τιμητικοῦ τόμου ἐπὶ τῇ ἐπιστημονικῇ βῆτηρίδι τοῦ Μακαρ. Ἀθηνῶν
Χρυσοστόμου).

—Βελ. Φρέρη: «Μπροστὰ στὸ θάνατο» μόνοπράκτο δράμα σὲ δυὸ εἰκόνες
ἀπὸ τὴν ὁλοκαύτωση τοῦ Ἀρκαδίου. Ἀθήνα, 1931, δραχ. 20, ἐκδότης Δημη-
τράκος.

—Βελ. Φρέρη: «Ὁ πανταχουπαρὼν καὶ τὰ ἐγγονάκια του» παιδική
ὀπερέττα σὲ τρεῖς πράξεις. Μουσικοὶ στοίχοι Μαρίκας Β. Φρέρη. Ἀθήνα, 1931,
δραχ. 25, ἐκδότης Δημητράκος.

—Χρ. Εὐαγγελάτου: «Μεσολόγγι» ἱστορική καὶ ἀρτία μονογραφία τοῦ
Μεσολογγίου. Ἀνατύπωση ἀπὸ τὸ σχετικὸ ἀρθρο τοῦ κ. Εὐαγγελάτου στὴ
Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια. Ἀθήνα, 1931.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

— Στὸν «Ἡμερήσιο Τύπο»: «Τὸ ἀρχοντόπουλο ποὺ ἄγισε» Σπύρου
Μινώτου. — «Νεάπολις ἢ πόλις τοῦ τραγουδιοῦ καὶ τοῦ ἔρωτος» τοῦ ἴδιου.

— Στὸ «Ἐλ. Βῆμα» (7 Αὐγούστου) ἀρθρον τοῦ κ. Μιχ. Ροδᾶ γιὰ τὴ
βιβλιοθήκη τοῦ Δε Βιάξη καὶ τὸ σχετικὸ φυλλάδιον τοῦ Παπαγιαννόπουλου.

— Στὴν «Ἑβδομάδα» ἔχει συνέντευξη ὁ Τέλλος Ἀγρας, πολὺ ἐνδιαφέ-
ρουσα καὶ ἀπὸ τὶς καλύτερες ποὺ ἔχουν δοθεῖ στὸ περιοδικό. — «Ὁ Πετράρ-
χης καὶ ἡ Λάουρα» τῆς κ. Μαρ. Μινώτου. — «Ἐνας ρομαντικὸς ἔρως
τοῦ Βάγγερ» τοῦ Σπ. Μινώτου.

— Εἰς τὰς «Μούσας»: «Ἀγνωστοὶ Ζακύνθιοι» τοῦ Κ. Καϊροφύλα.

— Στὴν «Ἐλευθερία» (Κερκύρας): «Κερκυραϊκὴ Χρονογραφία» τοῦ Α.
Βρανᾶ. — Λαογραφικαὶ συζητήσεις ἐπὶ ἐνὸς Κερκυραϊκοῦ ἐθίμου κ.τ.λ.

— Στὴ κριτικοφιλολογικὴν ἐφημερίδα «Indice» διαβάσαμε ἐν ὥρατῳ
κύριον ἀρθρον «Sir Keith e i compartimenti stagni» — Discussioni sulla critica»
τοῦ ποιητῆ Θεοδ. Βρίκου.

— Στὶς Ἐπιφυλλίδες τῆς «Πρωΐας» κριτικὴ τοῦ Ἀ. Καμπάνη γιὰ τὴ
γραμματικὴ τῆς Κας Π. Ἀργυροπούλου. — Τοῦ ἴδιου «Ἐριστικὰ βιβλία» σχε-
τικῶς μὲ τὸ βιβλίον γιὰ τὸ Σολωμὸ τοῦ Φανῆ Μιχαλόπουλου.

— Στὴ «Νέα Ἑστία» (Αὐγουστος): «Ἀλκιφρων». — «Ἀλιευτικὰ γεύμα-
τα» μετάφραση Α. Κουκούλα. — «Τὸ τάμα. — Κεφαλληνιώτικὴ ἡθογραφία».

— Στὸ «Studi Senesi» (τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Σιένας): «L'attuale
valore del matrimonio civile». — «Diritto e filosofia della pratica». — Στὶς βι-
βλιογραφικαῖς σημειώσεις διαβάσαμε κριτικὴ γιὰ τὸ βιβλίον τοῦ P. Mengarini:
«il credito, gli intermediari del credito e le banche». — Τὸ περιοδικὸν «Eco-
nomia» ἐξέδωσε ξεχωριστὸ τεῦχος διὰ τὴν διεθνή οικονομικὴν κρίσιν, ὅπου
συνεργάζονται ἐξέχοντες οἰκονομολόγοι, μεταξὺ αὐτῶν καὶ ὁ κ. Α. Ἀνδρεάδης.

— Εἰς τὸν «Φιλελεύθερον» (Ζακύνθου) 11 Ὀκτ. δημοσιεύεται ὁ ὁραί-
οτερος ἐπικήδειος λόγος ἐπὶ τῆς σοφοῦ τοῦ Παν. Μουζάκη ἀπὸ τὸν κ. Α. Λάση.

— Τὸ τεῦχος τῆς Μεγάλης Ἑλληνικῆς Ἐγκυκλοπαίδειας (στοιχείον Μ)
περιέχει βιογραφίαν τῆς Κας Μαριέττας Μινώτου ἀπὸ τὸν Τέλλο Ἀγρα.

— Εἰς τὸ «Messenger d'Athènes» ὁ ποιητὴς Θεοδ. Βρίκος ἔχει ἐν-
διαφέρον ἀρθρον γιὰ τὴν «Εὐρωπαϊκὴν Ἐνωσιν».

— Στὸ «Mondo Classico» δημοσιεύεται ἐκτενὲς ἀρθρον τοῦ ἀρχαιολό-
γου Γεωργίου τῆς διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ἐργασίαν καὶ τὰς ἀρχαιολογικὰς
ἐκδόσεις τοῦ κ. Ἀνδρέα Παπαγιαννοπούλου.

— ἦκε τελευταία τὸ τεῦχος τοῦ «Νουμά» τοῦ Σεπτεμβρίου μὲ ὅλη
τὴν ποίησιν τοῦ Μαλακάση, ἀρθρον τοῦ Παρορίτη καὶ Κριτικὴν τοῦ κ.
καὶ τὰ «Λυρικά Χρώματα» τοῦ Ρήγα Γκόλφη.

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

Ἡ πρώτη

Ἀγγλικὴ Ἀσφαλιστικὴ Ἐταιρεία ΠΥΡΟΣ

Ἐργαζομένη ἀπὸ τοῦ 1720 μὲ κεφάλαια ἰδικὰ τῆς

Αἶρας 18.000.000.

Πράκτωρ ἐν Ζακύνθῳ Α. Β. ΔΙΑΣΤΑΣΟΥ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικὰ καὶ Ἀποθεματικὰ Δρχ. 1.205.000.000.—
Καταθέσεις (τῇ 30ῃ Ἰουνίου 1931) 7.530.000.000 —

Κεντρικὸν Κατάστημα ἐν Ἀθήναις
Υποκαταστήματα ες ὅλην τὴν Ἑλλάδα
Πρακτορεῖον ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ: 51 Maiden Lane
Γραφεῖον ἐν Σικάγῳ: 33 S. Clark Street
Ἀνταποκριταὶ εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης
φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ
τὸ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντος ὁρους.
Λέγεται δὲ καταθέσεις (εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προ-
θεσμίᾳ καὶ ταμιευτηρίῳ) εἰς δραχμὰς καὶ ξένα νο-
μίσματα μὲ λίαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

HELLENIC BANK TRUST COMPANY NEW YORK, 51 MAIDEN LANE

Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλά-
δος, συμφώνως μὲ τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας τῆς
Νέας Ὑόρκης, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ
Ἑλλήνων.

Κεφάλαια ὁλοσχερῶς καταβεβλημένα \$ 1.500.000.—

Χρησιμοποιούντες
την ὀδοντοκρέμαν
"ΚΟΛΥΝΟΣ,,
επιτυγχάνετε τὰ ἑξῆς
πλεονεκτήματα:

1ον) Ἀπόλυτον ἀντισηψί-
αν καὶ ἀπολύμανσιν τοῦ
στόματος. 2ον) Εὐχάριστον
συναίσθημα γεύσεως καὶ
δροσερότητος τοῦ στόμα-
τος ἐπὶ ὥρας. 3ον) Ἀκραν
οἰκονομίαν χρήματος
καθ' ὅσον ἐν σωληνάριον
"ΚΟΛΥΝΟΣ,, διαρκεῖ
δύο φορές περισσότερον
οἰουδήποτε ἄλλου, περιέ-
χοντος τὴν αὐτὴν ποσότη-
τα οἰασδήποτε ἄλλης ὀδον-
τοπάστας. Καὶ τέλος εἶναι
ἐντελῶς ἀβλαβὴς κατὰ τὴν
χρῆσιν.

ΔΙΑΡΚΗΣ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ
ΜΩΡΙΣ ΦΑΡΑΤΖΗ
9805 ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ 4- ΑΘΗΝΑΙ

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΗΣ ΛΑΤΙΚΗΣ

ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Ἐπὶ πλέον τῶν καταθεσέων
μου, ἔχω τὸν τόκον μου
4 ο)ο, ἔχω τὰ χρήματά μου
ὅποτε τὰ χρειασθῶ, κ' ἔχω
ἐπὶ πλέον μίαν

ΔΩΡΕΑΝ

ἀσφάλειαν δι' ἀρρώστειας
καὶ ἀτυχήματα τῆς ζωῆς,
Οὕτω ἂν ἀρρωστήσω παί-
ρνω τὸν τόκον μου καὶ ἐπὶ
πλέον ἡμερησίαν ἀποζημί-
ωσιν.

ΔΩΡΕΑΝ

Ἄν ἀποθάνω ἢ οἰκογένειά
μου θὰ εἰσπράξῃ καὶ τὴν
κατάθεσίν μου καὶ τὴν ἀ-
ποζημίωσιν.

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΗΣ ΛΑΤΙΚΗΣ

ΤΡΑΠΕΖΗΣ